

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založništva in tiskarska družba z o. i. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XVI.

Celovec, petek, 31. marec 1961

Štev. 13 (985)

Uradno ljudsko štetje 1961:

Potvorbe in prekrški kot jih v zgodovini še ne pomnimo

Naše vnaprej povedano mnenje, da vsebuje vsem mednarodnim načelom nasprotna uradna interpretacija pojma občevalnega jezika vse možnosti nepravilnih ugotovitev in zameglitev, se je tudi v praksi potrdilo. Vsa poročila, ki jih prejemamo s fereno, potrjujejo, da so se s pomočjo take uradne interpretacije pri ljudskem štetju dogajale potvorbe, za kakršne imamo v zgodovini tudi ljudskih štetij le malo primerov. Mimo vseh navodil in uradnih tolmačenj ter predpisov so se številni števni komisarji posluževali še teorije tako imenovanega priznavalnega načela in ljudi prepričevali, da gre pri ljudskem štetju zlasti tudi za vprašanje ugotovitve narodnosti, tako da na južnem Koroškem ljudsko štetje v pogledu „občevalnega jezika — jezika, ki se ga oseba poslužuje v občevanju z družinskimi pripadniki“, nikakor ni ugotovilo uradno zaželenega dejanskega in resničnega jezikovnega stanja.

Saj so znane nemške organizacije Südmarka, BHS, Abwehrkämpferbund, Bund der Kärntner Windischen in Kärntner Landsmannschaft ob podpori tiska in organizacijskega aparata desničarskih strank dale navodilo, da ne zadostuje niti ne ugotovitev „vindišarskega“ jezika, marveč je treba vsepovsod po možnosti doseči izjavo o nemškem občevalnem jeziku in so s tem priznale nevzdržnost teorije o posebnem vindišarskem jeziku. Zlasti za Ziljo in severne kraje ob jezikovni meji je veljalo interno navodilo, da morajo izginiti Slovenci in vindišarji.

Do kakšnih ugotovitev je ob načrtnem sestavu števnih komisarjev, ki so bili v pretežni večini znani, proti našemu ljudstvu in njegovim pravicam nastrojeni ljudje, moglo priti in je prišlo, je na dlani. Ali si je mogoče zamisliti, da so bivši SS-ovski oficirji in osebni priljubljeni „Führerja“, ki so tudi šteli, zapisovali Slovence! Ali more kdo verovati, da so znani funkcionarji in pristaši nemških nacionalističnih organizacij kot številni komisarji zapisovali proti navodilom teh organizacij in skrbeli v smislu uradnih predpisov za resnično ugotovitev jezikovnega stanja?

Že sedaj imamo številne primere kaznivega vplivanja in protizakonitega postopka pri zapisovanju s strani števnih komisarjev ter nezakonitega in kaznivega vmešavanja posameznih občinskih funkcionarjev in nameščencev pri izvedbi ljudskega štetja z namenom in ciljem, da se potvori slika jezikovnega stanja na škodo našega ljudstva.

Tako je uradnik neke občine v Podjuni ljudi „prepričeval“, da so znanstveniki ugotovili obstoj posebnega vindišarskega jezika in je v drugi občini kvasil številni komisar o znanstveno dokazanem „Kärntner Windisch“; tako je župan neke občine v Rožu prepovedal števnim komisarjem spraševati po jeziku, kakršen se govori v občevanju z družinskimi pripadniki, češ da je bil na tozadevni seji na okrajnem glavarstvu, kjer je bilo povedano, da se sme spraševati le po „občevalnem jeziku“; spet na drugi občini, kjer so številni komisarji sedeli v enem prostoru kar eden poleg drugega, da o tajnosti popisa niti govora ne more biti, je v podkrepitev „uradnosti“ štetja sedel v dotičnem prostoru in na ta način „nadzoroval“ izjave celo žandar, v uniformi; v neki drugi občini na Gurah in tudi pri Zilji je občinski tajnik kot številni komisar že kar vnaprej opravil „Fleissaufgabe“ in brez vprašanja družinskih poglavarjev že vnaprej izpolnil vse rubrike vključno rubrike 14, v kateri je samo ob sebi umevno zapisal „deutsch“ in bil silno razburjen, če kdo ni kar podpisal njegovih izjav in ugo-

tovitvev; ker je bilo „deutsch“ že zapisano, je poskušal stranke prepričati in je navadno tudi uspel, da je na izrecno zahtevo potem dodal k že napisanemu „deutsch“ še „windisch“ ali izjemoma morda celo „slovenisch“; v neki gorski občini pa so številni komisarji na slovensko vprašanje po občevalnem jeziku izjavo „sovenji“ enostavno prevedli z „windisch“. Višek samopašništva pa si je dovolil neki profesor in poznan funkcionar in pristaš nemških nacionalističnih organizacij, ki je števnemu komisarju enostavno samolastno odvzel izpolnjene formularje celotne vasi, jih pregledal in baje odnesel na občino. Ne vemo, ali jih je „popravil“ in spreminjal, vsekakor pa vemo, da jih je kontroliral brez dvoma v svrhu podatkov za svoje nacionalistične organizacije! Kje je tu uradna tajnost!

Navedli smo le nekaj naših ugotovitev in še nismo navajali imen, ker bomo to storili na bolj pristojnih mestih. Povedali pa smo te stvari, da javnost že danes ve, kaj vse se je dogajalo pri ljudskem štetju leta 1961 na Koroškem. Trdimo, da gre pri tem ljudskem štetju za najbolj masovne potvorbe dejanskega jezikovnega stanja in za najbolj grobe prekrške tudi v primerjavi z ravno ne prijetnimi izkušnjami pri prejšnjih ljudskih štetjih na Koroškem!

Na Južnem Tirolskem spet govori dinamit

Skoraj istočasno, ko so po vsej Italiji proslavljali 100-letnico združitve Italije odnosno proglasitve italijanske kraljevine, je v Bocenu zasedal občni zbor južnotirolske ljudske stranke, na katerem je — kakor poročajo listi — „ljudstvo proti volji strankinega vodstva proglasilo načelo samoodločbe“. Voditelji južnih Tirolcev s predsednikom SVP dr. Magnago na čelu so sicer skušali miriti in so se dosledno zavzemali za načelo pogajanj na osnovi pariškega sporazuma, toda zmagali so ekstremistični krogi, ki so naravnost izsilili resolucijo o samoodločbi ter le ob robu pristali še na fisto obliko reševanja južnotirolskega vprašanja, ki jo vsebuje sklep letošnjega zasedanja Glavne skupščine OZN.

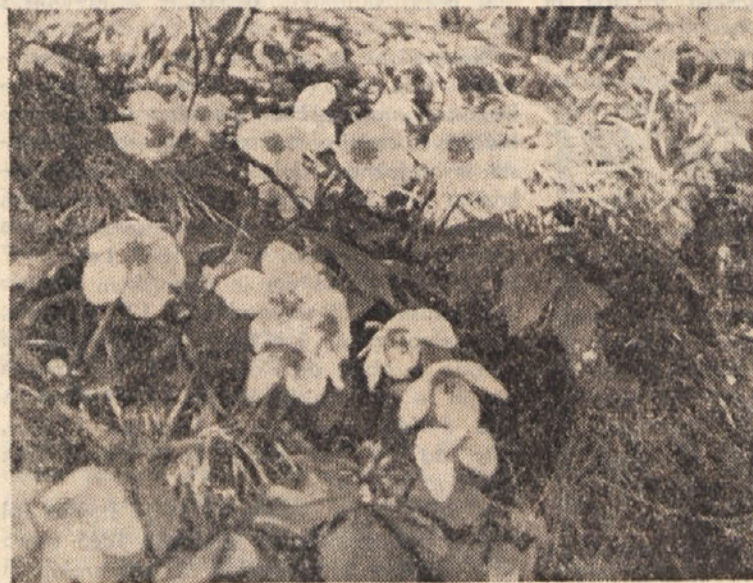
Zato ni čudno, da italijanski krogi spravljajo v zvezo s sklepi občnega zbora SVP tudi dinamične atentate, ki so se v tistih

Vseafriška konferenca v Kairu

Te dni je zasedala v Kairu tretja afriška konferenca, na kateri so predstavniki številnih afriških držav razpravljali o vseh važnih problemih »črnega kontinenta«. Ugotovili so, da je Afrika dosegla velike uspehe v svojem gibanju za neodvisnost, vendar še ne takšnih, kot bi jih lahko. Prav tako je bilo na konferenci ugotovljeno, da so afriški narodi sicer že precej enotni v svojih stremeljenjih, vendar še vedno premalo organizirani in ne dovolj enotni v izvajanju skupnih akcij.

Predstavniki afriških dežel so ponovili svojo odločnost, nuditi osvobodilnim gibanjem vso podporo; pri tem pa so izjavili, da je za Afriko povsem nesprejemljivo, da bi kolonialno nadvlado zamenjala kakršnakoli oblika tujih vplivov, kajti Afrika ne more in ne sme sklopiti kompromisov na račun svoje neodvisnosti, zato v Afriki tudi ne sme biti nobene blokovske orientacije, ampak samo enotna afriška orientacija.

O pomenu tretje konference afriških narodov poudarjajo, da bodo sklepi te konference označili začetek nove etape v razvoju osvobodilnega protikolonialnega boja na afriški celini.

Vesele in prijetne praznike

vsem naročnikom
bralcem
sotrudnikom
in prijateljem

želita

uredništvo in uprava
SLOVENSKEGA
VESTNIKA

Belgijske državnozbornske volitve:

Protijudska politika se je maščevala

Dosedanja proti interesom delovnega ljudstva naperjena politika belgijske vlade, ki je pred meseci izzvala veliko stavko po vsej deželi, se je vladni krščansko-socialni stranki maščevala tudi pri sedanjih državnozbornskih volitvah. Ne samo, da je ta stranka zgubila več kot 4 % glasov in 8 mandatov v parlamentu, marveč je zgubila tudi absolutno večino v senatu. Volilni rezultati so prizadeli tudi dosedanja koalicijsko liberalno stranko, ki je prav tako zgubila 1 mandat tako v parlamentu kakor tudi v senatu. Nasprotno pa so socialisti pridobili na glasovih in so v parlamentu obdržali dosedanje število mandatov,

medtem ko so v senatu pridobili 5 novih sedežev. Zelo dobro so se držali komunisti, ki so si v parlamentu osvojili 5 mandatov (doslej so imeli le 2), kar velja tudi za flamsko narodno zvezo, ki je imela doslej le enega poslanca, v novem parlamentu pa bo zastopana s petimi.

V številkah je izid volitev naslednji: krščanski socialisti 2.199.026 glasov ali 42,1 % (doslej 2.465.549 — 46,49 %), socialisti 1.923.968 glasov ali 36,84 % (1.897.646 — 35,79 %), liberalci 638.211 — 12,22 % (585.999 — 11,05 %), komunisti 163.524 — 3,13 % (100.145 — 1,98 %), flamska narodna zveza 158.222 — 3,03 % (104.823 — 1,98 %). Mandatov v parlamentu so dobili krščanski socialisti 96 (doslej 104), socialisti 84 (84), liberalci 20 (21), komunisti 5 (2), flamska narodna zveza 5 (1) in neodvisni 2 (0). Od doslej razdeljenih 106 sedežev v senatu (ostale senatorje bodo izvolili pokrajinski sveti odnosno bodo kooptirani v senat — op. ured.) so dobili krščanski socialisti 47 (doslej 53), socialisti 45 (40), liberalci 11 (12), komunisti 1 (1) in flamska narodna zveza 2 (0).

Izid volitev je v vladni krščansko-socialni stranki povzročil veliko razočaranje in njeni voditelji samokritično priznavajo, da je bil vzrok temu porazu predvsem v neljudskem načrtu varčevanja, s katerim hoče Belgija na račun delovnih ljudi popraviti škodo, ki jo je belgijsko gospodarstvo utrpelo z izgubo Konga. V političnih krogih so mnenja, da bo sedanja vladna kriza trajala precej dolgo, ker nobena stranka ne bo mogla sama prevzeti vladne posle. Nekateri pričakujejo, da bo prišlo do koalicije med krščanskimi socialisti in liberalci.

Občni zbor Zveze slovenskih prosvetnih društev na Goriškem:

Zahtevamo priznanje vseh pravic

ki nam gredo na osnovi ustave našega boja proti fašizmu

Nedeljski občni zbor Zveze slovenskih prosvetnih društev na Goriškem je bil zgodovinskega pomena za nadaljnje delo Slovencev v Italiji, kajti sklenil je združitev goriške in tržaške prosvetne organizacije v močno skupno organizacijo, kot so jo narekovali potreba po še večji enotnosti Slovencev v Italiji in istovetnost položaja, ciljev in načina borbe za uveljavitev in obrambo narodnostnih pravic. V tem smislu je zaključil svoje poročilo tudi tajnik goriške prosvetne zveze Miladin Černe, ki je poudaril, naj bi ta občni zbor postal temeljni kamen za skupno stvarbo prosvetnega dela, »ki smo ga dolžni nadaljevati za svoj narod, ker nečemo kulturno umreti ampak še bolj zaživeti«.

Poleg razprave o prosvetnem delu, ki »je glavno obrambo sredstvo, da lahko uspešno kljubujemo asimilaciji in raznarodovanju«, je bilo na občnem zboru govora tudi o prizadevanjih za doseg pravic in enakopravnosti, ki Slovincem v Italiji gredo na osnovi ustave ter njihovega boja proti fašizmu. Spomnili so se 100-letnice združitve Italije in ugotovili, da je medtem minilo tudi že 15 let nove republiške ustave, vendar Slovenci še vedno čakajo na priznanje pravic, ki jih jim jamči ta ustava. V tej zvezi so ostro obsodili šovinistično in fašistično gonjo proti Slovincem in poudarili, da predstavlja ta gonja najhujši napad na njihove pravice in da ima namen še bolj poslabšati njihov narodnostni položaj. Tem problemom je posvečena tudi resolucija občnega zbora, v kateri je rečeno, da fašistična gonja ne predstavlja le napada na pravice Slovencev, marveč je hkrati tudi najresnejši poskus motenja mirnega sožitja med obema narodoma-sosedoma. Zato je občni zbor zahteval, da pristojne oblasti store potrebne ukrepe, da se taki izpadi ne bodo več ponovili in da se njihovi organizatorji kaznujejo.

Predvsem pa je bila na občnem zboru ZSPD poudarjena potreba po čimvečji enotnosti vseh zamejskih Slovencev, kajti: »Čeprav smo zamejski Slovenci politično različno usmerjeni, pa nas združuje skupna težnja po obstoju in napredu. Obratiti moramo zavest enotnosti, zavest, da so z nami delovne množice in da je za nami država matičnega naroda, na katere pomoč lahko računamo.«

Pretres ljudskega štetja 1951 Nekaj beležk o razstavi

(Nadaljevanje)

Pretres popisnih podatkov pokaže sam po sebi nevdržnost trditve o obstoju tretjega, »vindišarskega« etničnega elementa, ki naj bi bil posledica svojevrstne simbioze ljudi slovenskega jezika z Nemci. Analiza razmerja med jezikovnimi skupinami v kombinaciji z »windisch« in v kombinaciji s »slovenisch« je pokazala, da je v sodnih okrajih z večjim deležem nemškega prebivalstva odstotek »vindišarjev« manjši. Posebno značilno je, da je na severnem robu dvojezičnega ozemlja in izven njega v kategorije z »windisch« uvrščeno le 4 % nemškega prebivalstva, 96 % pa v kategorije v kombinaciji s »slovenisch«. Ti podatki, ki kažejo, da je odstotek kategorij z »windisch« tem manjši, čim večji je delež nemškega prebivalstva, zanikajo osnovno trditev zagovornikov teorije o »vindišarjih«. To ugotovitev potrjujejo tudi zaključki, dobljeni iz analize jezikovnih podatkov po naravnih geografskih predelih. Pogled na karto šolskih okolišev s simbolnimi znaki za tisto nemško kategorijo, v katero so našli relativno največ ljudi, in na karto, kjer so označene občine, v katerih »vindišarjev« niso upoštevali, pokaže nevdržnost trditve o posebnem vindišarskem jeziku.

Celoten pretres avstrijskega popisa prebivalstva iz l. 1951 z ozirom na jezikovno strukturo prebivalstva na Koroškem se zgošča v naslednje osnovne ugotovitve:

1. Rezultati popisa ne dajejo osnove za trditev o obstoju tretjega, »vindišarskega« etničnega elementa poleg tradicionalno in faktično obstoječega slovenskega in nemškega elementa na Koroškem; v podatkih popisa pomeni »windisch« prav isto kot »slovenisch«.

2. Vrsten red navajanja jezikov pri dvojezičnih kategorijah je rezultat nestrokovnih faktorjev in ne daje nobenega opravičila za delitev prebivalstva s slovenskim občevelnim jezikom na različne kategorije; vse nemške kategorije skupaj tvorijo enotno slovensko jezikovno kategorijo, kakor so v prvem obdobju po popisu to v internih preračunavanjih upoštevale tudi avstrijske oblasti same.

3. Takšna enotna slovenska kategorija obsega po podatkih popisa 42.095 ljudi. To število je bistveno prenizko in ne zajema vseh ljudi slovenskega jezika, ker so popisovalci velik del takih ljudi vpisali v kategorijo »deutsch« in na ta način zabrisali njihov obstoj.

4. Popis zato ni dal zadovoljivega odgovora na vprašanje, koliko je Slovencev na Koroškem in so zaradi tega za znanstveno in politično uporabo še vedno bolj zanesljivi podatki štetja l. 1910 oziroma noveše sumarične cenitve posameznih poznavalcev (britanske okupacijske oblasti — 60.000, avstrijski koroški socialistični senator Populorum — 70.000, ameriški zgodovinar in specialist za nacionalna vprašanja prof. H. Kohn — nad 75.000, slovenske organizacije na Koroškem — nad 80.000).

5. Edina znanstveno utemeljena in še posebej v koroških pogojih smotrna metoda za ugotovitev resnične jezikovne pripadnosti prebivalstva je tista, ki jo je l. 1959 ponovno pripravila Populacijska komisija Ekonomskega sveta OZN, namreč ugotavljanja materinskega jezika prebivalstva.

Od vseh naštetih osnovnih pridržkov pa bočemo pogledati, kakšno teritorialno osnovo za upoštevanje manjšine bi lahko avstrijske oblasti kljub vsem slabostim dobile iz štetja l. 1951, če bi ga hotele upoštevati in ali jim je bilo potrebno uvajati v manjšinsko zakonodajo klavzulo o ugotavljanju manjšine.

Za predstavo teritorialne razporeditve Slovencev na Koroškem in razmerja Slovencev do Nemcev na slovenskem in mešanem ozemlju Koroške bi avstrijske oblasti lahko uporabile podatke o skupnem številu prebivalstva, ki je bilo pri popisu leta 1951 uvrščeno v nemške kategorije.

Kljub vpravitvi dela slovenskega prebivalstva ob popisu leta 1951 v kategorijo »deutsch« prevladuje slovensko prebivalstvo od vzhodnega dela Podjune do vzhodne meje Spodnje Zilje. Na ta pas je navezano obsežno področje zahodnih in vzhodnih Gur in pa področje katastrskih občin na območju občine Ruda in St. Peter na Vašinjah, severno od Drave. V tem sklenjenem pasu predstavljajo območja z manjšim deležem slovenskega prebivalstva: katastrske občine Pliberk, Železna Kapla, Dobrla vas, Sinča vas, Škocijan ter Borovlje. V ožjem, populacijsko, naselbinsko in gospodarsko močno urbaniziranem območju Celovca in Beljaka, ki še spada v teritorij dvojezičnega šolstva, pa je po popisnih rezultatih delež slovenskega prebivalstva nazadovol pod 20 %. Od Beljaka se proži krak z manj kot 20 % slovenskega prebivalstva na zahod proti Vrbi. Krak v smeri proti Podkloštru loči obširno ozemlje sodnega okraja Šmohor s slovensko večino, krak, ki sega proti Vrbi, pa območje Kostanj in Domačal na Osojskih Turah. Krak katastrskih občin med Celovcem, Velikovcem in Grebinjem pa

„200 let avstrijskega šolstva“

v celovškem domu umetnosti

Kratko smo v našem listu že zabeležili, da je bila v času od 7. do 23. marca v celovškem Domu umetnosti razstava pod naslovom »200 let avstrijskega šolstva«. Razstava je dala zanimiv vpogled tako na splošni razvoj šolstva od začetkov v nekdanji avstro-ogrski monarhiji do danes, kakor še posebej tudi na položaj šolstva raznih narodnosti, ki so nekdanj živele v mejah monarhije in od katerih nekatere danes živijo kot manjšine v republiki Avstriji. O prvem momentu tukaj ne bomo govorili, zabeležili pa bi nekaj zanimivih podatkov o razvoju slovenskega šolstva pod avstrijsko upravo.

Slovenščina je postala obvezna za podeželske šole leta 1829 in je s tem bila uveljavljena materinščina pretežne večine prebivalstva zlasti v takratni vojvodini Kranjski in v južnem delu Koroške. Vendar takratna šola še ni imela obveznega značaja, marveč je obvezno šolstvo uvedel šele državni šolski zakon iz leta 1869. Leta 1847 je bilo na Koroškem in Kranjskem skupno 255 nemških, 22 slovenskih in 121 mešanih, to je dvojezičnih šol. Otrok v šolski starosti je bilo v obeh deželah 89.347, od katerih pa jih je šolo obiskovalo le 52.391 (ljudske šole 34.648, ponavljalne šole pa 17.743), tako da sta dve petini otrok ostali brez šolskega pouka.

V pičlih dveh desetletjih se je število šol močno povečalo in je bilo leta 1865 samo na Koroškem 248 nemških, 25 slovenskih in 66 dvojezičnih šol. Posebno lep napredek šolstva pa moramo ugotoviti, če primerjamo takratno število šolarjev z današnjim stanjem. Vendar je šel ta razvoj le v eni smeri, to je v smeri razvoja nemškega šolstva. Kajli če upoštevamo, da izkazuje statistika za leto 1865 25 slovenskih in 66 dvojezičnih šol, potem se pač vsiljuje vprašanje, koliko takih šol bi morali imeti danes — če ne bi tudi in zlasti šola služila zločinski politiki raznarodovanja slovenskega življa na Koroškem! Ponemčevalno delo pa potrjuje tudi etnografska karta po ljudskem številu leta 1851, ki izkazuje n. pr. Dobro vas in vso Podjuno še kot izključno slovensko ozemlje (da takrat tudi še niso poznali razlike med Slovenci in »vindišarji«, omenimo le ob robu).

Na razstavi so bile prikazane tudi učne knjige iz raznih dob, vendar je bilo med temi videti le malo slovenskih. Pač pa statistika navaja, da je državna založba v letih 1906—1911 (ko je bila v avstrijskih mejah tudi Kranjska) izdala 650.000 izvodov slovenskih šolskih knjig; toda slabo pričevalo za avstrijsko »širokogrudnost« in »pravičnost« je sedanje stanje slovenskih šolskih knjig za Koroško.

Končno je bilo na razstavi videti tudi razvoj dvojezičnega šolstva v drugi avstrijski republiki. Še v začetku šolskega leta 1958/1959, torej pred »uzakonitvijo« protustavnega odloka z dne 22. 9. 1958, je število otrok, ki so imeli v prvih treh letih dvojezičen pouk, znašalo 5702. (Da so le-ti uvrščeni v rubriko »nemško-slovenski učni jezik«, čeprav je po zakonu iz leta 1945 veljal za prva tri leta »slovensko-nemški učni jezik«, bodi omenjeno le mimogrede.) In kakšno je število teh otrok danes?

Mislimo, da je ob pogledu na razvoj šolstva v Avstriji in zlasti na Koroškem, kot ga je nudila omenjena razstava, možno le dvoje vprašanj — ali: »Kje so ostali Slovenci, ki jih je bilo pred desetletji še toliko celo po uradni statistiki?« — ali: »Kako je mogoče govoriti o pravični ureditvi šolstva, ko pa pretežna večina slovenskih otrok nima pouka v materinščini?« Če napravimo iz tega zaključek, moramo ugotoviti, da je Avstrija sicer mnogo napravila na področju šolstva, vendar njena šolska politika za Slovence ni bila pravična!

Lep razvoj koroškega velesejma

Na občnem zboru velesejskega in olepševalnega društva v Celovcu je velesejski prezident Novak navedel vrsto zanimivih podatkov o razvoju koroškega velesejma.

Letos bo koroški velesejem v znamenju desetletnice svojega obstoja. Razvoj v preteklih letih je ogromen. Dočim je leta 1950 znašal obratni denarni promet velesejma samo 410.741 šilingov, je leta 1960 znašal vsoto 19.081.000 šilingov. Skupni stroški za mestno in velesejsko halo z umetnim drsališčem in ostalimi napravami so znašali 22.936.608 šilingov.

Zanimiv je tudi razvoj števila razstavljavcev in obiskovalcev na teh gospodarskih prireditvah v dobi enega desetletja. Leta 1950 je celovško razstavo, združeno z jesensko

slavnostjo, obiskalo 104.000 gostov, razstavljaljo pa je 290 podjetij. Leta 1960 so našli 293.000 velesejskih obiskovalcev, razstavljavcev pa je bilo 1046 iz tuzemstva in enajstih držav.

Zelo živahno frekvenco ugotavljajo na umetnem drsališču, predvsem pri hokejskih igrah na ledu ter dvakratnem gostovanju dunajske revije na ledu. Odlične nastope dunajske revije na ledu je v obeh gostovanjih skupno obiskalo 106.000 gledalcev. Visoki so stroški obratovanja v mestni dvorani ter dosežejo skupno s stroški za prireditve okoli 600.000 šilingov na mesec.

Kljub visokim obratnim stroškom pa izkazuje bilanca podjetja za leto 1959 880.000 šilingov dobička.

Lesni sejem na koroškem velesejmu

Za avstrijski lesni sejem v okviru koroškega velesejma so ustanovili delovni komite za priprave in izvedbo posebne gozdne razstave. Program posebne gozdne razstave bodo izvedli tudi na vseh avstrijskih lesnih sejmih ter obsega vsa področja avstrijskega lesnega gospodarstva. Na ko-

roškem velesejmu bodo posebno ponazorili izvorno lesno proizvodnjo s pogozdovanjem, transport lesa, lesno sečnjo, lesne sortimente, uporabo lesa v tuzemstvu in izvoz lesa v inozemstvo. Nadalje bo prikazan doprinos gozda v narodnem gospodarstvu in drugo. Posebna lesna razstava bo letos na prostornini 4.500 kvadratnih metrov.

loči področje s slovensko večino na vznožju Svinjske planine od območja občin St. Peter na Vašinjah in Ruda. Če izločimo prebivalstvo centrov, t. j. Pliberka, Železne Kaple, Velikoveca, Sinče vasi, Borovelj in Vrbe in upoštevamo le podeželsko prebivalstvo, znaša delež slovenskega prebivalstva po sodnih okrajih takole: Pliberk 77 % Dobrla vas 73 %, Železna Kapla 75 % Borovlje 57 %, Rožek 46 % in Velikovec 35 %. Prezreti ne smemo, da vključuje sodni okraj Celovec obsežno območje Gur, kjer prevladujejo Slovenci s 60 % (občina Zihpolje pri tem ni upoštevana), sodni okraj Šmohor pa ima v srednji Ziljski dolini 58 % slovenskega prebivalstva, sodni okraj Beljak pa pasove pod Karavankami na Spodnji Zilji, na Osojskih Turah in na območju Bistrice na Zilji s približ-

no tretjino, ponekod pa še z več kot polovico slovenskega prebivalstva.

To je torej tisti minimum razširjenosti slovenskega prebivalstva na Koroškem, ki rezultira celo iz golihih podatkov avstrijskega uradnega popisa prebivalstva leta 1951, če jih otrebimo neznanstvenih prijemov in frivolne igre s številkami. Ta minimum, ki ga skuša avstrijska politika ignorirati, je obenem tudi merilo za sedanje in bodočo avstrijsko jezikovno statistiko na Koroškem, za njeno strokovnost in objektivnost, za odgovor na vprašanje, koliko se je ta statistika približala k maksimumu, to je k ugotovitvi tistega dejanskega etničnega stanja, ki korenini v materinščini koroškega človeka.

(Razprave in gradivo" Instituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani)

Beograd. — Tudi letos bo jugoslovanska mladina za 25. maj — Dan mladosti ponesla štafeto po vsej državi. Letošnja štafeta mladosti, ki jo bo mladina začela 8. aprila v Titovem Užicu, bo šla skozi 250 večjih naselij, mladinci pa bodo na tej poti pretekli okoli 7000 km dolgo pot. Na osrednji prireditvi v Beogradu bodo 25. maja predali štafeto palico predsedniku republike Titu, ki bo istega dne slavil svoj rojstni dan.

Aman. — Jordanski premier Taluni je sporočil, da bo v bližnji prihodnosti prišlo do srečanja med predsednikom Združene arabske republike Naserjem in jordanskim kraljem Huseinom.

Bamako. — Po zaključenem obisku predsednika Tita v republiki Mali je bilo objavljeno skupno sporočilo, v katerem zlasti poudarjajo pomen tega obiska za nadaljnje sodelovanje med Jugoslavijo in republiko Mali. Maršal Tito je med svojim bivanjem v republiki Mali govoril na skupni seji malijske vlade in najvišjih funkcionarjev skupščine, kjer je zavzel stališče tudi do raznih afriških problemov, glede reševanja mednarodnih vprašanj pa je dejal, da vsako odlaganje pozitivne rešitve pomeni resno nevarnost za mir.

Tunis. — Začasna alžirska vlada in francoska vlada sta sporočili, da se bodo prva pogajanja za ukinitve več kot šest let trajajoče vojne med Francijo in osvobodilnim gibanjem Alžircev začela 7. aprila v Evianu ob Ženevskem jezeru. V zvezi s temi pogajanja je Arabska liga poudarila, da bo alžirskemu ljudstvu nudila vso podporo v njegovem boju za dokončno osvoboditev.

Krems. — Notranji minister Afritsch je na zborovanju socialistične stranke govoril tudi o pojavih neonacizma in dejal, da so sovražniki demokracije še vedno med nami. Minister je poudaril, da je treba odločno nastopiti proti vsem elementom, ki s pisanjem nacističnih parol ali prepevanjem nacističnih pesmi obujajo nacistično miselnost, vojne zločince pa je treba postaviti pred sodišče.

Washington. — Sovjetski zunanji minister Gromiko je imel daljši razgovor z ameriškim predsednikom Kennedyjem, s katerim sta razgovarjala predvsem o vprašanju Laosa. V političnih krogih prevladuje mnenje, da pomeni ta razgovor uvod v mirno rešitev tega problema. Medtem pa se je v Moskvi sestal svet Varšavskega pakta, medtem ko so imeli zunanji ministri SEATO konferenco v Bangkoku. Tudi na obeh teh sestankih so govorili o Laosu.

New York. — V generalni debati o kongoškem vprašanju pred Glavno skupščino OZN je govoril tudi jugoslovanski zunanji minister Koča Popović, ki je dejal, da je treba temeljito in dokončno napraviti konec vmešavanju Belgije v notranje zadeve Konga. Popović je ostro kritiziral tudi akcijo Združenih narodov v Kongu in dejal, da je vodstvo te akcije soodgovorno za današnji položaj v tej afriški državi.

Tel Aviv. — 11. aprila se bo v Izraelu začel proces proti vojnemu zločincu in nacističnemu strokovnjaku za »dokončno rešitev« židovskega vprašanja Eichmannu. Avstrija, Jugoslavija, Zahodna Nemčija in Amerika so izraelsko vlado zaprosile za dovoljenje, da bi smele poslati svoje opazovalce na proces.

Dunaj. — V maju bo Avstrijo obiskala delegacija Vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze, ki bo s tem vrnila lanskoletni obisk avstrijskih parlamentarcev v Sovjetski zvezi.

Helsinki. — Finska vlada je podpisala pogodbo o pristopu Finske k Mali skupnosti svobodnega trga — EFTA in bo s 1. julijem letos znižala svoje carine za 30 odstotkov, kot so to izvedle ostale članice tega združenja.

Bonn. — Letos jeseni bodo v Zahodni Nemčiji državnozbornske volitve, za katere je tudi Vatikan že začel primerno »pripravo«. V svojem glasilu ostro napada nemške socialiste in skuša s tem dati podporo Adenauerjevi stranki.

Po kulturnem in prosvetnem tednu:

Dobili smo dragocene izkušnje

ki nam bodo pomagale pri nadaljnjem delu na kulturnoprosvetnem področju

Letošnji kulturni in prosvetni teden koroških Slovencev, ki ga je priredila Slovenska prosvetna zveza s pomočjo včlanjenih društev, je za nami. Bil je to prvi tak poizkus in nas ne sme presenetiti, če morda ni v vsakem oziru tako uspel, kot bi bilo želeli. Dal pa nam je dragocene izkušnje, ki nam bodo pomagale pri nadaljnjem delu na kulturno-prosvetnem področju, zvede le potem, če se bomo iz teh izkušenj učili tako v centrali kakor tudi zunaj v društvi. Zato bomo morali tako eni kot drugi potek tega tedna podrobno analizirati in kritično presoditi vsak posamezni pojav, da nas bodo zaključki, ki jih bo treba napraviti, povedli v našem skupnem delu za ohranitev slovenske prosvete in slovenskega jezika na Koroškem za korak naprej, ne pa nazaj, kar bi bilo v korist le našim nasprotnikom, ki so tudi tokrat pokazali zvrhano mero sovrašva do vsega, kar je slovensko.

Druga polovica tedna — o prvem delu smo poročali že v zadnji številki — je prinesla še dragocene obogatitve v obliki gostovanj ansambla gledališča „Tone Čufar“ z Jesenic z globoko človečansko dramo „Globoko so korenine“ ter godbe železarjev z Raven na Koroškem. Vendar bi delali krivico našim domačim skupinam, če bi zaradi navdušenja, s katerim smo sprejemali goste iz sosedne Slovenije, ne našli primernih besed tudi za prireditve, na katerih so sodelovali naši lastni prosvetaši. Seveda se naše dramske družine nikakor ne morejo meriti s kvaliteto Jeseničanov, pa kljub temu so, primerno razmeram, v kakršnih se razvijajo, pokazale mnogo znanja, ki je plod nesebične požrtvovalnosti. To velja tako za igralsko skupino SPD „Bilka“ v Bilčovsu, ki je v nedeljo gostovala v Šmihelu nad Pliberkom z igrjo „Za pravdo in srce“, kakor tudi za skupino SPD „Svoboda“ v Št. Janžu v Rožu, katera se je v soboto v Logi vasi predstavila s Finžgarjevo ljudsko igrjo „Razvalina življenja“, ter za igralce Slovenskega prosvetnega društva na Radišah, ki so v nedeljo za domačo publiko uprizorili igrjo „Podrti križ“.

Posebno razveseljiv je bil v tem tednu nastop mladega pevskega zbora „France Pasterk-Lenart“ iz Železne Kaple in Št. Vi-

da v Podjuni, ki je v soboto pod vodstvom prav tako mladega pevovodje Vladimira Pručnika navduševal poslušalce v Kotmiri

V okviru kulturnega tedna:

„Globoko so korenine“

v izvedbi gledališča „Tone Čufar“ z Jesenic

Da kar uvodoma povemo: člani ansambla Čufarjevega gledališča z Jesenic, ki so nam dovršeno uprizorili sodobno dramo „Globoko so korenine“, niso poklicni igralci, marveč amaterji, ki so dnevno zaposleni v železarni in na drugih delovnih mestih in samo svoj prosti čas posvečajo odrskemu življenju. Zato nas kvaliteta njihovega igranja še toliko bolj preseneča, in ne samo preseneča, marveč nas je navdušila do skrajne mere, saj so nam posredovali predstavo, kakršne na Koroškem nobena amaterska skupina ne bi zmogla.

V treh krajih — v Dobri vasi, v Glinjah in v Ločah ob Baškem jezeru je na stotine ljubiteljev odrske dejavnosti z nepopisnim navdušenjem sledilo dogajanju na odru. Čeprav je bilo spremljanje tega dogajanja za gledalce precej težko, smo povsod videli ljudi, mlade in stare, ki so naravnost

vasi. Zbor smo slišali sicer že večkrat, toda tokrat si je izbral skoraj izključno same težke komade, katerih brezhubna izvedba je močno presenetila tudi vse tiste, ki o petju res nekaj razumejo in so zato včasih zelo kritični poslušalci. Toda tudi ocenja te ljudi je izpadla zelo laskavo, zato smemo reči, da imamo na pevskega področju res kvalitetne skupine, ki bi se lahko uspešno pomerile z marsikom. Razumljivo je, da so Kotmirčani temu primerno pozdravili in spremljali podajanje zbora iz Podjuna, kar bo tudi njim samim nova vzpodbuda za nadaljnje prizadevanje v gojitvi in širjenju petja — pri nas še vedno najbolj

požirali vsako posamezno besedo, na njihovih obrazih pa je bilo zapisano, da jih je globoka vsebina dela vse prevzela. In res si Jeseničani ne bi mogli izbrati bolj primerne komada, kot je prav drama dveh ameriških avtorjev Gow-d'Usseau „Globoko so korenine“. Delo sicer govori o „nepremostljivem prepadu“ med rasami v Ameriki, toda ali ne srečamo tudi pri nas na Koroškem prisprode starega senatorja z ameriškega juga, v katerem je združeno vse, kar je starega, gnilega in preživelega! Tudi tukaj naletimo na ljudi, v katerih je globoko zakoreninjena narodna nesrpnost, ker se še vedno niso otresli herrenvolkovskega duha in zato v Slovencu gledajo manj vrednega človeka. Vendar niso vsi taki: kakor se v drami srečajo na eni strani visoke stene književnik s severa, senatorjevi hčerki in zamorski poročnik, tako jih je tudi pri nas mnogo takih, ki stremijo za mirnim sožitjem in medsebojnim razumevanjem med obema narodoma. Le-ti vedo, da je stena med nemško in slovensko govorčimi Korošci umetno postavljena — postavili so jo tisti, ki predstavljajo stari svet predsodkov in mržnje — zato ne more obstati v času, ko stremi človeštvo za prijateljstvom in sporazumevanjem med narodi.

Nauk, ki ga daje drama „Globoko so korenine“, je kratko povedano ta: Vsi smo ljudje, človek bele ali črne polti, človek nemškega ali slovenskega materne jezika; vsi smo člani velike skupne družine — človeštva. Zato prefrgajmo korenine, ki nas še priklapajo na stari svet, da bodo tembolj živo pognale mlade korenine novega sveta, ki naj bo svet brez sovrašva in brez zaničevanja ali zapestevanja. Kajti le v tem novem, pravičnem svetu so pogoji trajnega miru!

Ansamblu gledališča „Tone Čufar“ na Jesenicah smo res iz srca hvaležni za darilo, ki ga nam je posredoval ob našem kulturnem in prosvetnem tednu.

V celovškem Mestnem gledališču:

Straussova opereta „Tisoč in ena noč“

Ko je Strauss napisal za svojo prvo opereto »Indigo in 40 razbojnikov«, verjetno nihče ni pričakoval, da bo to delo — sicer pod spremenjenim naslovom »Tisoč in ena noč« in popolnoma predelano — doživelo toliko uspeha; pod prvotnim naslovom je vzbudila pozornost le premiera, nato pa je postalo precej tiho okoli Straussovega prvenca na področju operete. Po predelavi pa si je Straussova »Tisoč in ena noč« utrla pot v stalni spored operetnih odrov in je še danes prav tako priljubljena, kot je bila pred dobrim pol stoletjem, ko je zaživela novo življenje.

Premiera v celovškem Mestnem gledališču je spet pokazala, da je med tujakšnim prebivalstvom še mnogo zanimanja za lahko poskočno glasbo, posebno še, če je njen avtor Johann Strauss. V razprodani dvorani — redkost pri premierah! — je kar prekipevalo od navdušenja, ki je veljalo ne samo delu kot takemu, marveč zasluženju tudi izvajalcem, saj so ponovno prepričali vsi številni publiko, da razpolagajo s posebnim znanjem za tisto vrsto odrske dejavnosti, v katero spada tudi opereta.

Uprizoritev je s svojo že večkrat dokazano izurjenostjo pripravil Theo Knapp, medtem ko je orkester vodil Karl Heinz Brand. Tokrat je scenske slike oskrbel Helmut Winkler, ki je pričaral na oder čarobni svet Orienta in s tem dal opereti pravo obeležje, katera ji glasba ne nudi dovolj, ker je — kako naj bi bilo pri Straussu drugače? — v pretežni meri izrazito dunajska. Zelo posrečeni so bili tudi kostumi, ki jih je tudi tokrat zasnovala Anny Arnold.

Med igralci so posebno dopadli Thomas Kleiber in Gina Klitsch, Franz Göd in Trude Knapp, nadalje Karl Heinz Schmidt, Hans Joachim Wolf, Betty Kopler ter Hubert Tratt-nig, Horst Reder in Franz Wuhak. Videli pa smo tudi balet, ki je v Celovcu prava redkost in moramo reči, da so R. M. Bachheimer (ki je hkrati napisala tudi koreografijo), A. Dautreval in P. Wagner pokazali lepo znanje.

Vsekakor je bila to premiera, ki obeta, da ji bo sledilo še več posrečenih in dobro obiskanih predstav.

priljubljene oblike prosvetnega delovanja. Slovenski pesniki in pisatelji so tudi v drugi polovici tedna nadaljevali z literarnimi urami po raznih krajih in svojo turnejo zaključili s posebno uspelima prireditvama v Selah in na Obirskem. Prav tako so se nadaljevala predavanja, o katerih smo govorili že zadnjič; pridružile pa so se jim še prireditve, na katerih je član odbora Iržaške SPZ Drago Pahor govoril o razmerah, v kakršnih živijo in delajo naši bratje v Italiji. Sledil je še prosvetni večer s koristnim razgovorom v Šmarjeti nad Pliberkom, zadnji dan kulturnega tedna pa je v Železni Kapli in v Globasnici koncertirala še ravenška godba, ki je navdušila s svojim izbranim sporedom res številno občinstvo.

Kulturni in prosvetni teden je mimo. Nudil nam je vpogled v najrazličnejše oblike kulturno-prosvetnega delovanja, predvsem pa je pokazal, da je med našim ljudstvom še dovolj zanimanja in zdravega razumevanja za prosveto in kulturo. In to je bil hkrati tudi najboljši odgovor vsem tistim, ki so tudi ob tej priložnosti govorili besedo zastupljanju odnosov med obema narodoma. Deležni smo bili marsikatero kritične opombe, slišali pa smo tudi mnogo izrazov priznanja in zadovoljstva: pestri so odzivi, kakor je bil pester teden, ki nam bo šola za nadaljnje delo!

Objava slovenske gimnazije

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence je v tem šolskem letu drugi Dan staršev v petek, dne 7. aprila 1961. V času od 13. do 16. ure se starši lahko porazgovorijo z vsemi profesorji, ki poučujejo njihove otroke.

Ravnateljstvo

KULTURNE DROBTINE

● Salzburški festival bo tudi letos obsegal uprizoritev predvsem Mozartovih del. Predvidene so opere „Così fan tutte“, „Beg iz seraja“, „Idomeneo“ in „Don Giovanni“, katerim se bo pridružila še Straussova opera „Kavalir z rožo“ ter Verdijeva „Simone Boccanegra“. Igrali bodo tudi prvi del Fausta ter Raimundovega „Kmeta kot milijonarja“. Koncertni spored bo obsegal 4 solistične koncerte, 12 pevskih večerov, 6 komornih koncertov, 5 malinej, 8 serenad in 4 koncerte duhovne glasbe.

● Znani koroški slikar prof. dr. Werner Berg razstavlja trenutno v Münchenu, kjer je njegova umetnost naletela na prav tako veliko zanimanje kot povsod drugod, kjer je že razstavljal.

● V dneh od 10. do 15. aprila se bodo v Hamburgu sestali prosvetni ministri držav članic Evropskega sveta. Obravnavali bodo razna aktualna vprašanja, v ospredju razprav pa bo zahteva po poenotenju šolske izobrazbe v vseh evropskih državah in po razširitvi učenja jezikov. Govora pa bo tudi o ustanovitvi posebne evropske univerze.

● Svetovno znana opera v Bayreuthu, ki je bila zgrajena v 19. stoletju, spada med najbolj ohranjena baročna gledališča na svetu. Vendar je potrebna temeljita popravila in je Bavarska v ta namen dala na razpolago milijon mark. Popravila bodo izvedli postopoma in razenja, da bo opera dokončno obnovljena do leta 1966.

● Produkcija nemorálnih filmov se v Ameriki vedno bolj stopnjuje in je samo v teku enega leta — od 1959 do 1960 — poskočila od 14 na 24 odstotkov vseh v Ameriki izdelanih filmov.

Razširimo dejavnost in vpliv prosvetnih društev

(4. nadaljevanje)

Prav zaradi tega pa je dejavnost prosvetnih društev še vedno sila stereotipna in enostranska, omejena takorekoč zgolj na petje in dramatiko. V društvi pogrešamo razgledanih in tako splošno kakor tudi strokovno in tehnično izobraženih in usposobljenih sodrušnikov, ki bi najlažje popestrili dejavnost prosvetnih društev.

Slovenska prosvetna zveza je zadnje čase s svoje strani posvečala v zgoji mladim funkcionarjev prosvetnih društev precejšnjo pozornost. Ona ni le priredila vrsto prosvetnih konferenc in dva zaporedna tečaja za tajnike, blagajnike in knjižničarje včlanjenih društev, temveč je po svojih funkcionarjih vedno spet priskočila društvom na pomoč, kadar je šlo za pripravo večjih prosvetnih prireditev in proslav. Namen te pomoči ni bil poseganje v pristojnosti društvenih odborov, temveč le pomoč mladim odborom in odbornikom, da bi se lažje in hitreje usposobili za delo, ki ga večje prireditve zahtevajo. Take prireditve so na splošno dobro uspele. Z vsi dosedanjimi pomočmi pri sejah in sestankih društvenih odborov in potom prosvetnih konferenc in tečajev vendar še nismo v zaželeni meri uspeli, da bi društva pričela bolj samostojno kakor doslej vršiti svoje delo in iskati pomoči in opore na terenu samem.

Sicer so izjeme, toda skoraj povsod je tako, da je nad prosvetnimi društvi in njihovo dejavnostjo in nad uspešnostjo njihovih prireditev vedno spet precej kritike. Kakor je ta kritika zaželjena in včasih tudi na mestu, tako je mnogokrat neupravičena, ker prihaja s strani ljudi, ki imajo vse sposobnosti in tudi čas, da bi lahko pomagali k boljši kvaliteti in k boljšemu uspehu prosvetnega dela in prosvetnih prireditev. Žal pa teh ljudi ne najdemo pri pripravah prireditev, niti ne v članstvu naših društev. Zato pa njihova kritika društvenega dela ne zboljšuje, niti ga ne pospešuje. Večkrat ima za posledico, da marsikak nadebuden mlad prosvetaš, ki se v društvu pridno trudi, postane zagrenjen in popusti v svojem neplačanem prizadevanju. Najboljša prosvetna kritika je aktivno sodelovanje v društvih in nesebično prizadevanje za boljši uspeh in nageljni napredek naših društev.

Mnoga društva še vedno životarijo v vzdušju preteklosti in obupujejo nad mladim rodом, ki ne spoštuje tradicionalnih prosvetnih navad. V taki zagati so društva, ki niso znala zajeti mladine in je vključiti v društveno delo. V območju takih društev se veliko modruje, da mladina izgublja smisel za prosvetno delo in kulturno življenje zaradi motorizacije, športa, pleša, kina in zabavne glasbe. Taka društva se navadno izživljajo le ob gostovanju drugih skupin, sama pa gostovanja ne znajo izkoristiti za obnovo svoje lastne dejavnosti in za povečanje svojega vpliva med mladino. Tu in tam pa za taka gostovanja ne vložijo niti trohice lastnega truda. Če dramatika ali zborovsko petje mladine tu in tam res ne pritegneta, potem je še vedno vrsta drugih oblik, s katerimi se društva med mladim rodом lahko zakoreninijo in ga priklenejo. Pojem športa je tako obsežen in možnosti organiziranega poučnega in istočasno zabavnega izletništva tako mnogotere, da jih vsako društvo lahko v eni ali drugi obliki izkoristi. Nič slabši niso pogoji za zabavne prireditve in društvene plese, pa tudi oblike prosvetnega dela v kroških šolske mladine so raznotere in lahko sila zanimive in vzpodbudne.

Ce hočemo društvom, ki še životarijo, pomagati iz sedanjega brezizglednega položaja, potem jim moramo svetovati,

- da se v prihodnje pričnejo bolj brigati za dijaško in delavsko mladino, ki je v njihovem območju doma;
- da to mladino primerno nagovorijo in vzpodbujajo k delu v društvu, da jo podpirajo pri njenih oblikah prosvetnega dela, pri športu, pri izletništvu in pri pravejanju zabavnih večerov, končno pa da jo navajajo k združevanju šolarjev v kroške šolske mladine;
- da nudijo tej mladini primerno vzgojo, organizacijsko pomoč in materialno podporo, ki jo bo v svojih prosvetnih prizadevanjih potrebovala in iskala;
- da vsako zunanjo kritiko na račun društva izkoristijo za vključitev kritikov v neposredno društveno delo, k soodločanju in neposrednemu sodelovanju pri pripravah društvenih prireditev.

(Se nadaljuje)

Ostajenje

Pomlad je v deželi — praznik vstajanja in nade v novo življenje. Mlada rast zeleni, vose pestro barvne sijajo iz zemlje, ptički žvrgole — vse poje pesem pomladi, pesem vstajenja. Narava je polna čudes in skrivnostno snuje roka stvarnika.

Kmet je zabrazil plug v plodno zemljo. Po večini se ne poti več z volom in konjem, plug mu vleče traktor in kar je prej z napo-rom opravil v dnevih, stori sedaj v urah. Povsod seve ni tako, še so kmetje, ki jim ora.o in brano vleče vol ali konj, posebno v hribovitih krajih in še dolgo ne bo v vsakem kmetijstvu motoriziran pogon.

Kmetu danes ni pomagano samo, da krepko prime z rokami za delo — delovati mora tudi duh, razum in zdrava pamet. Novi čas zahteva tudi nove prijeme, nove oblike dela, poznanje bonitete zemlje, kakovosti semenja, uporabe ustreznih umetnih gnojil in tisoč drugega.

Fantje, ki so zimski čas izkoristili, da so se na kmetijski šoli učili kmetijskega strokovnega znanja, hkrati pa vzgajali v ljubezni do sočnega, polnega in raznovrstnega kmečk-kega dela, bodo svojim očetom že pomagali s koristnimi napotki iz širokega področja dejavnosti na kmetih. Nekateri, žal bolj redki, so zimске mesece tudi izkoristili, da so se poglobili v kakšno koristno poučno strokovno knjigo, nastalo po izkušnjah in znanstvenem raziskovanju, ki so jih napisali strokovnjaki. Ne velja več, da pridelava najneumnejši kmet najdebelejši krompir, danes lahko že na prvi mah spoznamo, da izobražen kmet bolje gospodari ter se bolj znajde v hitrem razvoju časa, kakor oni, ki mu je teoretična in praktična kmetijska izobrazba španska vas. Še se najdejo na vasi starokopitni kmetje, ki lahko bi rekli s pomilovanjem gledajo na so-seda, ki izkorišča vsako priložnost za spopolnjevanje svojega znanja. Tako naziranje pa spada v preteklost, ker za kmeta prav posebno velja, da se z izobrazbo uvrsti in ra-ven vseh drugih poklicev v družbenem življenju.

Tudi dekleta in mlade gospodinje, ki so si v šolah in tečajih osvojile precejšnjo stop-njo gospodinskega znanja, ki je sodobno nu-žno, ob tej priložnosti recimo posebno v ku-barski umetnosti, bodo znale pripraviti in po-staviti na mizo za velikonočni praznik iz po-večini doma pridelanih sredstev okusna je-dila, izoblikovati pecivo, torte in drugo, prav tako kakor se dobi pri konditorju. Za praz-nike bo tudi marsikatera kmečka in delavska miza obložena z dobrimi kakovostnimi jedili ter ne bo razlike med kmečko in »gospoško« mizo. Nekdaj, še pred malo desetletji, to ni bilo tako, kar prav dobro pominja starejši ljudje. Povsod pa tudi še danes ni tako ideal-no zaradi pomanjkanja potrebnega znanja.

Kmetijsko in gospodinsko delo je strokov-no delo in zahteva temeljite poklicne izobraz-be. Kakor so predpisani učenje in izpiti za obrtniške pomočnike in poznejše mojstre, tu-di kmet ne sme zamuditi, da bo njegov na-slednik deležen strokovne izobrazbe, s katero bo lahko že njemu samemu koristil, sam pa se bo v bodoče lahko uveljavljal v razvoju, napredku ter spremembah gospodarskega in družbenega življenja. Vedno velja: temu, ki več zna, pripada bodočnost, učiti se je treba v mladih letih, kajti kar se Janezek ne nauči, se tudi Janez ne bo.

Mislimo že zdaj v začetku pomladi, da starši poskrbijo, da bo njihov sin prihodnjo zimo obiskoval kmetijski šolo, dekle pa go-spodinsko šolo ali tečaje, kar bo neprecen-ljiva dota, ki jo morejo starši dati svojim otrokom na življenjsko pot. Slovenski fant in slovensko dekle se bosta vpisala v slovenske strokovne šole, ki jim posredujejo potrebno stro-kovno znanje v domači besedi ter jih ne odu-tujejo narodnemu občestvu.

Na praznik se oblečejo ljudje čedno, mno-gi si nabavijo nove obleke, dekleta se poseb-no postavijo z dobro krojenimi oblekami, mičnimi frizurami in rožnatimi obrazi. Da, fant in dekle, prav je in spodob se za kul-turnega človeka lepa in negovana zunanost. Ob čedni, krepki in zdravi zunanosti pa mo-ra vladati tudi harmonija lepe, plemenite in značajne notranosti. Lepa zunanost in pleb-ka, banalna notranost sta nasprotje. Želimo, da bo naša nadarjena mladina dovezetna za lepo in dobro, zvesta svojemu rodu, materin-ski besedi in izročilom prednikov. Želimo, da bo čim bolj dovezetna za kulturne vredno-te: umetnost, našo pesem, lepo knjigo, skrat-ka za vse, kar čudovitega ustvarjajo najboljši iz vrst slovenskega ljudstva. Prosvetna dru-štva, iz katerih naj izžareva ogenj izobrazbe, kulture in plemenite človečanske miselnosti, naj bodo naši mladini drugi zaželjeni dom.

Vstajenja dan — vstani tudi narod naš, kajti tudi tvoj je vstajenja dan!

Gostovanje godbe ravenških železarjev

Kulturni in prosvetni teden koroških Slo-vencev, ki ga je organizirala Slovenska pro-svetna zveza, je zaključen. V številnih kra-jih koroške zemlje, na področju, ki jo na-seljuje od nekdanj slovensko govoreče pre-bivalstvo, so bile prireditve z različnim, za-nimivim in poučnim sporedom. V nekaterih krajih so brali priznani slovenski književni-ki in mojstri slovenske besede odlomke iz svojih del v vezani besedi in prozi ter po-sredovali lepoto gojene slovenske besede in čudovite utrinke iz literarne umetnosti. Povsod so ljudje zatrjevali, da prav dobro razumejo tudi lepo zborna slovenščina, če-prav nekaferi šovinisti skušajo dokazovati, da koroški Slovenci ne govorimo sloven-sko. Spet drugod so bile odrske prireditve, koncerti in predavanja o aktualnih vpraša-njih. Na splošno je teden uspel zelo povolj-no ter je ta smeli poizkus pobuda za na-daljnjo prosvetno razgibanost in dejavnost.

V okviru tega tedna so imeli ljudje dveh krajev v Podjuni, in to v Železni Kapli in v Globasnici, nevsakdanjo priložnost, da so zadnji dan prireditev poslušali prvovrstno godbo ravenških železarjev iz Mežiške do-line.

Godba ravenških železarjev ni nepozna-na glasbena organizacija in šteje v vrsto prvih godb v Sloveniji, kjer je instrumental-na umetnost na visoki ravni. Pred nekaj le-ti se je godba odlično izkazala tudi na gostovanju pri glasbenem društvu »Edel-weiss« v Kapfenbergu, odkoder je odnesla vrhunsko priznanje. Na povratku so se god-ci ustavili tudi v hotelu Korotan v Sekiri,

v Celovcu in Pliberku. V vseh krajih so tu-di zaigrali nekaj komadov in povsod so jih ljudje, ki so hiteli skupaj, zelo občudovali in jim prisluhnili.

Ni še pozabljeno sodelovanje godbe ra-venskih železarjev na proslavi petdesetlet-nice Slovenskega prosvetnega društva »E-dinost« v Pliberku, ko so na večernem kon-certu na trgu sipali v tihi večer ubrane akorde in zadivili brez izjeme vse, tudi ve-liko Pliberčanov, drugi dan na popoldan-ski prireditvi pa so navduševali stotine po-slušalcev.

Zadnje nedeljo opoldne so se prebivalci iz Železne Kaple in okoliških grap v ve-likem številu zbrali v kino dvorani, na večer pa so Globašani zasedli dvorano gostilne pri Greinerju. Številni udeleženci v obeh krajih so si edini v tem, da takšne godbe še niso slišali. Godba je kratko in malo prvovrstna, koncertna zmogljivost na višku, odlikuje jo odlična rutina, disciplina in ugla-jen nastop. Vsak komad, bodisi težjih skladb opernih odlomkov ali iz motivov narodne melodije, je vžigal do prekipevajočega navdušenja. Kapelnik Joško Herman je izboren dirigent ter hkrati izvrsten harmo-nizator koroških narodnih pesmi za godbo na pihala. Naj bo godalnemu ansamblu v prijetno zavest in zadoščanje iz src kipeče odobravanje vseh poslušalcev od najmlajših do najstarejših.

Koncerta sta bila za vse, ki so jih slišali, izredno lep in neizbrisen umetniško glasbe-ni užitek.

RAZNE VESTI

Velikonočni izletniki v Jugoslavijo se z motornimi vozili ne morejo poslužiti ceste preko Podkorena, ker je zaradi močnih pa-davin ob koncu preteklega tedna še zaprta, kljub temu, da so založili za odstranitev snega specialne stroje.

Pokojninska zavarovalnica za delavce, podružnica Celovec, sporoča, da bodo rente za april izplačali že pred Veliko nočjo. Iz-plačilni dnevi za rente so predčasno dne 30. in 31. marca.

V Kazazah se je hudo ponesrečil zidar Filip Dišovnik iz Smartna. Pri gradnji neke

Libuče

Tragične smrti je v petek minulega ted-na preminul Jožef Maier, upokojeni železni-čar. V petinsedemdesetem letu starosti je nenadoma zapustil svojo ženo, otroke in ostale svojce.

Pokojnega Maierja smo poznali kot do-brega, uslužnega in zelo prijetnega člove-ka, ki je imel vedno tudi smisel za zdrav humor. Ko je bil še mlad, se je izučil za krojača ter je še v visoki starosti izdelal ali popravil kakšno obleko in to v zado-vojljivo vsakega, ki mu je uslugo storil. Pri krojaški obrti pa ni ostal, odločil se je za železniško službo. Pred mnogimi leti je služboval v Dravogradu, potem pa dolga leta v Pliberku, dokler ni vstopil v pokoj-V Dravogradu se je tudi poročil z Dravo-grajčanko, s katero sta živela v lepi slogi ter se jima je rodilo več otrok.

Pogreba minulo nedeljo se je udeležilo izredno mnogo žalnih gostov, med temi mnogo aktivnih in upokojenih železničar-jev. K trajnemu počitku so ga položili železničarji, ker vsi so ga radi imeli, ko je bil še aktiven in tudi potem, ko je užival za-služeno pokojnino. Pogrebnim svečanostim sta prisostvovala tudi postajenačelnik žu-pan Kristan in zastopnik sindikata železni-čarjev. Težko prizadetim svojcem pokojne-ga Maierja velja odkrito sožalje. —

Prejšnji teden je preminula v Libučah Ebnerjeva mati, vdova po upokojenem železničarju Francu Ebnerju. Pokojno mater je zadnja leta mučila nevarna bolezen, za-devali so jo udarci kapi ter je ponovnemu napadu prejšnji teden podlegla.

Pokojna mati je bila pri vseh zelo spo-šlovana žena. Lepo je v prejšnjih časih skrbela za svojega moža, ki je zgodaj zjutraj ob vsakem vremenu hodil v želez-niško službo, razen tega se je žrtvovala ter lepo in dobro vzgojila svoje otroke.

Lepo število žalnih gostov je prispelo k pogrebnim svečanostim na domače poka-pališče v Libučah. Žalujočim otrokom in ostalim sorodnikom izrekamo srčno sožalje.

hiše je padel z gradbenega odra kakih pet metrov globoko. Pri padcu je odnesel hude notranje poškodbe ter so ga z rešilnim avtom prepeljali v bolnišnico za nezgode v Celovec.

V Grabalji vasi so se splašili konji, ki jih je kmet Janez Lah ustavljal s vprego na cesti. Konji so zdiralji in ko je kmet tekkel za vo-zom, je prišel z desno nogo pod zadnje kolo ter se je hudo ponesrečil.

V Štriholčah v občini Važenberk sta se dva fantka, eden štiri, drugi pa pet let star, igrala pred nekaj dnevi v vžigalicami. Pri tem se je vžigalo gospodarsko poslopje posest-nika Kühnela v Štriholčah. Poslopje je doce-la pogorelo, ogenj je uničil tudi veliko koli-čino sena. Požarnim brambam iz Štriholč, Št. Štefana in Velikoveca se je v naporni ga-silni akciji posrečilo, da so preprečile razširi-tev ognja na sosednja poslopja. Požarno ško-do cenijo na okoli 17.000 šilingov.

V Beljaku je službojuči policist prijel v dvorani glavnega kolodvora 16-letnega glas-benega učenca z Dunaja. Fant se je policistu zdel sumljiv, zato se je začel zanimati zanj. Mladenič je dejal, da je že štirinajstkrat po-begnul z doma, petnajstokrat se je deset dni potepal po Dunaju, potem pa se z nekim avtomobilom peljal v Beljak, odkoder je ho-tel spet dalje. Policija ga je izročila njegovi materi.

„Pomoč za Pliberk“

Nekateri Pliberčani ne morejo spati, ker ni potrebnih sredstev za dogradnjo Grenzland-beima. Pred nedavnim so Pliberčani, to se pravi tisti, ki smatrajo obmejno mesto ogro-ženo za pangermanstvo, romali v Feldkirchen s krikom »Pomoč za Pliberk«, da bi jim po-magali dokončati začetno gradnjo Grenzland-beima. Domače zbiralne akcije so bolj medle, kakor slišimo. Pod vodstvom šolskega ra-vnatelja Miklina se je napotil v Feldkirchen mešani pevski zbor, spremljal pa jih je tudi pliberški župan Micheu.

In kaj so strmečim Feldkirchnerjem grozot-nega povedali o obupnih razmerah za nem-štvo v pliberškem kraju, se posneti tudi iz govora feldkirchenskega župana Huberja, ki je v svojem otvoritvenem nagovoru dejal, da je treba pozabiti domače skrbi, ker spod-nja Koroška zasluži, da se za njeno usodo brigamo in ne preslišimo njenih klicev na pomoč. Najnujnejša zadeva Pliberka je, da dokonča gradnjo Grenzlandbeima, ki naj bo kulturni center za Pliberk in okolico ter va-žna trdnjava ogroženega nemštva spodnje po-krajine.

Za ta nagovor se je zahvalil pliberški žu-pan Micheu ter v »pretresljivih« besedah očrtal preteče razmere svojega mesta, ki se mora ne le finančno, temveč tudi politično težko boriti. Predvsem ljudsko štetje priza-đeva tukaj, kakor na vsem spodnjem Koro-škem, velike skrbi, ker razdeljene tiskovine dajejo možnost za različne razlage, težka spačenja ter potvorbe, kar skriva pri tako

Igralska skupina našega Slovenskega pro-svetnega društva »Bilka« se je za kulturno prosvetni teden, ki ga je organizirala SPZ, prav dobro pripravila. Naštudirala je za uprizoritev na odru lepo toda zahtevno, zelo globoko in resno igrano »Za pravdo in srce«. Igra je precej zahtevna, igralci so morali vložiti za učenje in vaje mnogo tru-da. Igra traja cele štiri ure, toda je tako zanimiva in raznovrstna v svojih dejanjih in prizorih ter pritegne vse gledalce in po-slušalce, da ji sledijo z napeto pozornostjo. Igra zahteva 22 oseb-igralcev, kar je za podeželski oder kar lepo število.

Prvič so naši igralci uprizorili to igrano v nedeljo 19. marca. Vreme je bilo neugod-no, kar pa naših igralcev ni spravilo v sla-bo voljo. Popoldne so nastopili z generalno vajo in kljub gosto padajočemu snegu se je zbralo kar lepo število gledalcev. Snežilo je vse popoldne, da je bila podoba kakor sredi zime, pri večerni prireditvi pa je ob-činstvo kljub temu napolnilo dvorano pri Miklavžu. Ljudje so spet želeli prisostvovali igri, ker vedo iz izkušnje, da jim naši igralci vedno posredujejo lep kulturni užitek. Vse igralke in igralce moramo ponovno pohva-liti, ker igrali so res tako, da je marsikateri gledalec izjavil, čeprav je igra trajala štiri ure, da bi takšne igralce gledal in poslušal še in še.

V nedeljo, 26. t. m., pa so naši igralci z igrano »Za pravdo in srce« gostovali pri Slo-venskem prosvetnem društvu »Peca« v Šmi-helu nad Pliberkom v dvorani pri Šerčerju. Lepa je bila udeležba in upamo, da so bili gledalci tudi v Šmihelu zadovoljni. Vsi na-stopajoči so se tudi tam potrudili, da bi za-dovoljili zbrano občinstvo.

Še dolgo po predstavi so se naši igralci zadrževali v Šerčerjevi gostilni. Zadelala je tudi naša slovenska pesem iz mladih grl. Prehitro nam je minil čas in zadovoljni smo se vračali z avtobusom proti domovom v Bilčovs. Prosvetašem SPD »Peca« v Šmi-helu izrekamo našo zahvalo za gostoljuben sprejem in pomoč pri odvijajočih se de-ja-njih.

*

NESREČA NE POČIVA

Gradnja predora skozi Langenberg za podjunsko železnico je združena z nevar-nostmi. Upravičeno prejemajo delavci ta-koimenovane nevarnostne doklade. Nikdar ne veš, kdaj se kaj zgodi in kakor je stara izkušnja, nesreča nikdar ne počiva. Pred nedavnim je v rovu zaposlenega Franca Nebela zasulo kamenje, ki se je zrušilo nanj. Na srečo so nesrečo zapazili delovni tovariši, ki niso trenutek oklevali ter so v napornem delu izpokali ponesrečenega iz ruševin. De-lavec je bil hudo poškodovan in nemudoma so ga prepeljali v bolnišnico za nezgode v Celovec. Na srečo poškodbe niso življenjsko nevarne.

fanatičnem nasprotniku kakor so Slovenci skrajne nevarnosti.

Tako beremo v Kärntner Nachrichten, v onem listu, ki se odlikuje po strupenih izpa-dih proti koroškim Slovincem. Ta list skuša sploh dokazovati, da Slovencev na Koroškem ni in se človek nehoti sprašuje, zakaj torej takšen strah! Ali je morda to izraz slabe ve-sti, bojijo se lastne sence?

Pri teh jeremijadah za pomoč pri dogra-ditvi pliberškega Grenzlandbeima lahko spet sklepamo, kam pes taco moli. Iz takih in po-dobnih izjav je upravičen dvom, da bi mogel dom res služiti čisti in plemeniti kulturi vsem brez razlike narodnosti pripadnosti ali po-litičnega prepričanja. Prizadevanje za pospe-šitev gradnje Grenzlandbeima namreč preveč očitno izvira iz nemško nacionalne nestrpnosti in se je treba bati, da bo tudi ta dom služil le pojačeni dejavnosti proti slovensko govorečemu prebivalstvu v Pliberku in okolici.

KOLENDAR

Petek, 31. marec: Vel. petek
Sobota, 1. april: Vel. sobota
Nedelja, 2. april: Vel. noč
Ponedeljek, 3. april: Vel. poned.
Torek, 4. april: Izidor
Sreda, 5. april: Vincencij
Četrtek, 6. april: Sikst

Stanovanja pred 4000 leti

Od nomadskega šotora do opečnatih hiš

Nikjer na svetu se ni ohranilo vse v današnje dni toliko spomenikov kakšnega minulega kulturnega razcvita kot v Egiptu. Vsa dežela od Nilove delte pa do njegovih kataraktov je posejana z ostanki piramid, svetišč in palač, z obeliski, kipi in grobnicami, ki pa zopet hranijo napise, slikarije, sarkofage in mumije.

Vse to razkošno bogastvo pa je samo del zgodovinskih dokumentov egipčan-ke kulture; tisti del, ki izkazuje njihovo kar pretirano skrb za čaščenje bogov in vladarjev. Kakor so na eni strani nastajale razkošne zgradbe čudovito poslikane grobnice in dragocene posmrtni zakladnice, se je na drugi strani odigravalo življenje običajnega Egipčana v ne-žganih opečnatih hišah, na cestah velemest, po poljih in ob namakalnih kanalih.

To življenje ni bilo »dragoceno«, zato je sprti izginjalo. Le malo je ostalo po njem in če ne bi bilo upodobljeno na slikarijah palač in grobnic, v priloženih modelih in deloma tudi opisano v ohranjenih zapiskih, ga danes skorajda ne bi poznali.

Prvotni poljedelski prebivalci Nilove doline so si gradili svoja domovanja iz gradiva, ki jim ga je v izobilju nudila dolina sama; iz glinastega rečnega blata in obrežnega trstičja. Po obliki so bile te kočice zelo slične kopa-

stim kožnatim šotorom tistega dela prebivalstva te doline, ki se je že v mlajši kameni dobi — bila so to nomadsko-nabiralska plemena — umaknil iz obrobni puščav v rodovitnejše predele obrežja. Tam so se ti prišleki pomešali z domačini in se jim prilagodili, hkrati pa so jim tudi posredovali del svojih starih običajev in navad.

Ko so postale takšne uljem podobne kočice pretesne, so jih morali povečati; dobile so četverkotno obliko, hkrati pa se je spremenil tudi način gradnje. V današnjem El Amrahu izkopani model zgradbe iz predzgodovinske dobe predstavlja hišico s poševnimi glinastimi stenami in lesenim tramom kot opornikom nad vrati. Ta zgradba obsega en sam prostor in nima razen vrat prav nobenih odprtih.

Toda zakaj poševne stene? Agrodje hišice, še vedno samo leseno in trstičasto, je bilo samo ometano z zgeteno glino in zato je bilo seveda nujno, da so bile stene pri tleh močnejše, sicer bi jih teža strehe, pa tudi vsak močnejši veter zlahka prevrnila.

Danes vemo, da so Egipčani pričeli zidati svoja bivališča iz opeke šele v obdobju Stare države. Takrat pa zgradbe tudi precej pridobe na svoji prostornini: notranjščina je vse večkrat predeljena, pojavljajo se line in okna in celo prvi zidani oboki.

Zanimivo je, da so zidali Egipčani svoje zgradbe ves čas do rimske zasedbe le iz ne-žgane opeke. Gline so samo pomešali s peskom ali s slamo, jo pregnetli in oblikovali v lesene modele, potem pa so jo sušili na soncu. Kamna pri gradnji domov preprostega ljudstva sploh niso uporabljali in kamnolomni so dobavljali gradivo le za vladarske palače in pa — v dobi piramid (2980 do 2475 pr. n. št.) — za njihove grobnice-piramide. Šele v Amarnskem času (1364 do 1330 pr. n. št.) začnejo po mestih, predvsem seveda v prestolnici Amarni, uporabljati kamnite bloke in klade kot gradivo tudi za meščanska stanovanja poslopja.

Pri Gizah in Kahunu so še danes vidni opečnati temelji zgradb iz obdobja Stare države; to so ostanki obrtniških naselij in svetišča, ki jih je dal postaviti faraon Chefren v bližini svoje grobnice-piramide. V teh naseljih pa se, poleg običajnih skromnih hišic preprostih delavcev, pojavljajo tudi zgradbe, ki so v Amarnskem času postale splošen tip stanovanjske zgradbe in se kasneje tudi niso več spreminjale.

Podeželske stanovanjske zgradbe pa so bile nasprotno le redkokdaj zidane v nadstropja in dobršen del življenja je bil prenešen v vrtove in v zidane ali lesene paviljone sredi njih. Tu ni bilo utesnitev kakor v mestih, toda takih hiš je bilo malo.

Hiše Egipčanov najpreprostejšega stanu pa so bile največkrat samo štiridelne: obsegale so majhen sprednji prostor, pa sobo, katere strop je bil v sredini podprt z lesenim stebrom, kuhinjo in manjšo sobico. Kopalnice ni bilo, udobja tudi ne. Dostikrat so si morali ljudje še to borno bivališče deliti z živino.

Za 1. april:

Kos opeke

Davi je nekdo ukradel
kos opeke iz zidu
in porušil nebofičnik
v kup kamenja in prahu.

Ker se je promet ustavil,
pometalci so prišli
in pomeli ruševine,
preden bi prešel do tri.

A preveč so se zagnali:
dvignili so val prahu
in v megli nihče ni videl
niti svojega nosu.

Toda ni še konec kugel
Prah se v reko je zvalil
in vso vodo zamočviril
in jo v močnik spremenil.

Kdo bo zdaj ta močnik snedel
brez zabele in solil
Naj ga snejo pometalci,
ki pomeli so smelil

Ali naj ga sne potepec,
ki opeko je ukrall
Toda ta se je že zdavnaj
brez sledu od tod pobral.

Menda bo že kar najbolje,
če tako se zapove:
Prvi April je skuhal kašo —
Prvi April jo naj poje!
Kajetan Kovič

Velikonočno jajce

Simbol življenja...

Pri vseh narodih je jajce postalo simbol ka-
lečega življenja. Znamenje praznikov, ki v
začetku zoreče pomladi kličejo nove klice v
brstje in popje.

Jajce, pa naj bo že skromno pobarvan pirh,
lepo izrisana pisanica ali le z zlatom okra-
šena podoba jajca, priključ v spomin praznik
pomladi in vstajenja.

Izvor velikonočnega jajca sega daleč nazaj
v prve čase človeške kulture. Že starim Egip-
čanom je jajce pomenilo plodnost in rast. V
suhbi dobi so polagali novega jajca na Nilove
bregove, da so se mladiči pod vplivom sonč-
ne toplote in rečnih poplav — sami izvalili.
Pri Asircih, Babiloncih in Kaldejcih je pome-
nilo komu darovati jajce voščiti srečo in bo-
gato žetev.

Pri narodih Bližnjega vzhoda pomeni še da-
nes jajce simbol sreče. V koptskih cerkvah v
Kairu, Aleksandriji, pa tudi v mohamedan-
skih mošejah vise lestenci v obliki velikih
srebrnih jajc.

Tudi o barvanih jajcih pišejo že stari zgo-
dovinarji. Rimski pisatelj Elius Lampadius pri-
poveduje, da so rdeče pobarvana jajca prišla
v navado že za časa cesarja Aleksandra Se-
vera v 3. stoletju po Kristusu. Ko se je nam-
reč rodil ta cesar, je baje kokoš v cesarskem
kurniku znesla rdeče jajce. Po drugi basni pa
spominjajo rdeča jajca na mučenje prvih krist-
janov z ognjem.

V zgodnjem srednjem veku je jajce pred-
stavljalo kar podobo tedaj pojmovanega
osvetja. Rumenjak naj bi pomenil sonce, ki

se prosto suče v ozračju, to je v beljaku; vse
pa obdaja lupina, zemeljska skorja.

Germanski narodi, posebno Goti, so vero-
vali v jajce kot v prinašalca sreče. Zato se
na severu v Nemčiji, Rusiji, pa tudi na Mad-
žarskem in, kar je še bolj čudno, tudi na Ja-
ponskem silno razveselijo, če gnezdi čaplja
na strehi in izvali jajca, tisto bišo, menijo,
se bo gotovo naselila sreča.

... in simbol vstajenja

Kršianstvo je skušalo v te stare vere in
navade vcepiti svojo miselnost. V 4. stoletju
je prišlo v navado, da so družine pošiljale
na veliko soboto ali na dan Vstajenja košaro
jajc v cerkev, da so jih razdelili revežem.
Preprosto ljudstvo je v teh velikonočnih jaj-
cih videlo posebno hranilno moč, zlasti po
štiridesetdnevem postu. V postnem času niso
uživali jajc.

Polagoma se je sakralni pomen jajca izgu-
bil. Obnovil pa se je v 12. stoletju, ko im-
amo prva pričevanja o cerkvenem blagoslovu
jajc, kar se je še danes ohranilo v obredniku
kot Benedictio oorum.

Obenem z blagoslavljanjem je prišlo tudi
v navado obdarovanje, posebno z rdeče po-
barvanimi jajci. Začelo se je v Franciji za
časa Ludvika XIV. v 17. stoletju. Veliki
umetniki kot Watteau in Laficret so krasili
velikonočna jajca s podobami. Še danes jih
lahko občudujemo v versajskem muzeju. Po
teh umetnikih je šla v svet navada ne samo
barvati, ampak tudi risati in slikati veliko-
nočne pirhe.

To in ono o podmornicah

● Največje podmornice doslej so gradili Ja-
ponci in to med minulo vojno. Tri od njihovih
podmornic (1-14, 1-40 in 1-400), ki so jih 1944.
leta zgradili v Kavasakiju, so bile dolge po 134
metrov. Vsaka od teh podmornic je mogla nato-
voriti po tri hidroplane in vsaka od njih je imela
po osem torpednih cevi s premerom 53 cm in
po en top kalibra 170 mm. Vsaka podmornica
je tehtala 144 ton, lahko pa je naložila še 6,5 ton
tovora.

● Atomski podmornici „Nautilus“ in „Seawolf“
(ZDA) se lahko potopita najgloblje — več kot
230 metrov — in imata največji akcijski radij:
okoli 40 tisoč kilometrov!

● Sovjetska zveza ima po znanih podatkih
največ podmornic od vseh držav na svetu.

● Najhujša podmorniška nesreča se ni zgodila
med vojno, marveč v mirnem času: angleška
podmornica „Thetis“ se je 4. junija 1939. leta po-
topila v Liverpoolskem zalivu. V podmornici je
bilo 99 ljudi, od katerih se ni nihče rešil.

● Največja podmorniška torpeda imajo premer
60 centimetrov, uporabljale pa so jih angleške
podmornice med minulo vojno. Torpeda je izna-
šel ameriški inženir Robert Fulton (1765—1815) in
to leta 1805 na osnovi izuma D. Balthella. Kot
pravo pomorsko orožje jih je 1864. leta izpopol-
nil Robert Whitehead.

● Največji mornariški konvoj je doslej sestav-
ljalo 167 ladij in podmornic s skupno tonažo
okoli milijon ton. Ta konvoj so junija 1944. leta
sestavili iz ameriških in angleških ladij, ki jih
je spremljalo 50 podmornic. Še nikoli dotlej se
ni hkrati zbralo toliko podmornic v enem samem
konvoju.

Korenine

Dobrica Ćosić

... Naši strehi je zasijalo sonce, premolkne, čudeč
se sam sebi. Moram ga rešiti, moram, drhti; zbere vse sile
in nadaljuje: „Napisal sem oporoko in onemu vzel
pravico do dedovanja. Zdaj ti to lahko povem. Če je kaj
greha, naj gre na mojo dušo. Zapustil si bil hišo in delo.
Ne grajam te. Takšni smo Katiči. Ti in ono, kar bo prišlo
na svet, sta mi edina. Dobro, glej, to o oporoki sem ti imel
povedati,“ globoko, zlomljeno zaječi. Tudi sadno drevo
cepimo, pa rodi in živi, pomisli.

V hlevu rezgače in hrza kobila. Polni mesec se je
okrvavil na plotu za jeseni.

„Veseliti se moraš!“ jezno reče Aćim.

„Saj se veselim,“ skoraj zašepče Djordje.

Oba gledata okrvavljeni mesec.

„Sel sem v Beograd, prosit tvoje prijatelje in Vuka-
šina, naj te rešijo iz zapora. Nobeden ni hotel niti s prstom
ganiti zate. Sel sem...“

„Zdaj to ni važno.“

„Moral bi ti bil prej povedati.“

„Pojdi n večerjaj z ženo,“ pozneje ukaže Aćim. Sam
je naprej sedi na pragu stare hiše, pisane od mesečine
in senc jesenovega listja.

Djordje stopi v kuhinjo. Vrnil se je s polja, da bi vi-
del Simko. Obstane med vrati. Ona se ne obrne. Postav-
lja večerjo na mizo in lomi kruh.

„Ali je res tisto, kar si mi rekla?“

„Pridi večerjat,“ — ne gleda ga — „čas je, da se
gre spat,“ reče rezko.

Ukazuje. Zdaj ve, da je ne more niti udariti. Oporo-
ka. Njeni lahki koraki mu gredo preko srca. Vendar ima
neki izhod: žganje. Tudi noč diši po žganju. Moči pa ima
za tistih petnajst korakov do kleti. Pot drži tja, od koder
je davi odšel, ko mu je vzela posodo. Po stari poti se ne
blodi in noge ga lahko odvlečejo med sodčke z žganjem.
Roke vidijo tudi v temi: hitro so našle posodo, pest od-
bije čep in sod mu veselo ponudi svoje pekoče breme.
Niti jezika ne more ovlažiti.

Umrl boš Djordje... Umrl bom. Nič za to. Saj tudi ni-
mam za kaj živeti. A kaj bi umiral, šele štirideset let imam.
Jalov si. Iz tebe niti trava ne more pognati. Moram, vi-
dim, da moram. Za kakšnega vraga si garal vse življenje,
zdaj pa v ilovnato prst? Kako se bo tujec naužil tvojih
cekinov... In premoženja. In žene. Mlada je še. Šele
zdaj je prišla. Posušila bo prerovske fante. Ti pa — v ilov-
nato prst. Ej, prav nič mi ni žal. Kdo v okrožju je v pe-
najstih letih zaslužil več kakor jaz? Nihče. No, kaj ti je
potem žal? Tako moje kakor Vukašinovo bo požrl tujec.
Le s kom se je zapletla? Nagovarjal jo je, da bi s Tolom.
Dolgo misli, Ni, ni. One to zmerom naredijo z nekom, ki
ga ne sumiš. Da ne bi posumil na Mijata, ga zmerja pred
menoj. Grozi, da ga bo pognala. Celo premoženje bom
razmetal v krila. Najprej vsa dekleta po Prerovem. Cekin
na popek. Dekliški popki. Iz njega prasne nekaj kakor
smeh. Prerovo pa polno njegovih nezakonskih otrok. Niti
mrtev ne dam premoženja. Na popke in nezakonske otro-
ke. Nihče me ne sme pomilovati.

Ona stoji s svetilko nad njegovo glavo.

„Bežil Nočem od tod. To je najmekkejša postelja, ti

pa si vlačuga, jaz ti plačujem, vsem vlačugam pošteno
plačujem. Ti pa, če moreš, porajaj še psičke. Porajaj zve-
rnice, za vse je kruha v moji hiši. Ne morejo pojesti, ko-
likor imam.“

„Spet se je povrnilo,“ šepne ona zase in stekleni valj
na svetilki zabrni.

„Tu sem... Sporoči Vukašinu, da je celo posestvo
moje.“

Ona spusti svetilko na sod in ga skuša privzdigniti
in odpeljati v sobo. Ko jo brčne in obsuje s psokami, se
ona umakne in se s suhimi očmi zagleda vanj. Ni razu-
mela utopljenkega momljanja. S svetilko odide v svojo
sobo. Brez jeze, umirjeno. Nima se več česa bati.

On ostane sam v temi. V temi je tudi on tema. Vse
je tema. Naj jo ubije? In tuje v njej? Tuje? Vstane, beli
tlak gori v mesečini, Mijat pokojno spi! Njega? Naslanja
lice na duri Mijatove sobice; kakor potok buči dihanje
govedi, hitro odide ven na pot, ozka stezica med njivami
izpodnaša noge, nepoklana koruzna stebela se tarejo v
glavi, ta plava v belkasti pračavici, morda je moj, obstane.
Posluša. Hoče verjeti. Niti začutil ni, da že gre po poti
skoz vas, ne sliši, da je šumljanje polja utihnilo, in že je
pred durmi svoje sobe. Rob podboja mu žuli čelo. Dolgo
si ne upa vstopiti. Sebe se boji. In nje. Ona dvakrat za-
kašlja, s tem mu pove, da ve, da je tukaj. Izziva me,
vstopi, obstane, ker se oba vidita v mesečini. Ona sede
na posteljo in ga opazuje. Čuti, da se ga Simka ne boji.
V temi sobe je mesec izvrtal bleščečo luknjo, ona je v
njej, lasje se ji svetlikajo pod ruto kakor ivje. Noge ga
držijo nezanesljivo, ne misli, zavoljo česa, potisne zapah
na vratih, pobito stopi k postelji in sede zraven nje. Ona
se ne premakne. Gleda ji v obraz. Iz velikega črnega
očesa ji pogled odteka skozi okno. Na oknu v kozarcu

Nekaj za praznike

Orehov zvitek

Vzemi: 7 rumenjakov, 21 dkg sladkorja, 14 dkg orehov, limonino lupino, 7 beljakov, 7 dkg moka.

Za nadev: 2 rumenjaka, 10 dkg sladkorja, 6 dkg čokolade, 1,5 dl mleka, 20 dkg surovega masla, 3 dekagrama orehov.

Rumenjake in sladkor penasto vmešamo, pridamo naribane orehe, nastrgamo limonino lupinico rahlo primesimo trd sneg iz beljakov in moka. Na dno pekača položimo papir in nanj za prst visoko namažemo testo in hitro spečemo v vroči pečici. Pečeno testo zvrnemo na desko, odstranimo papir in ga takoj zvijemo. Ohlajen zvitek odvijemo, ga namažemo z nadevom in se povrhu namažemo z nadevom in potrosimo z zrezanimi orehi.

Čokoladni puding

Vzemi: 9 dkg surovega masla, 7 dekagramov sladkorja, 6 rumenjakov, 7 dkg čokolade, 4 dkg mandeljev, 2 žemlji, mleko, 6 beljakov.

Za preliv: četril litra vode, 10 dkg sladkorja, 15 dkg čokolade.

Surovo maslo vmešamo s sladkorjem in rumenjaki, dodamo zmečano čokolado, zmleto mandelje in v mleko namočeni, ožeti in pretlačeni žemlji. Nazadnje rahlo primesimo trd sneg iz beljakov in zmes vlijemo v dobro namazan in s sladkorjem potresen kalup za puding, puding kuhamo v soproji eno uro. Kuhanega zvrnemo na topel krožnik, prelijemo s prelivom in takoj serviramo.

Preliv: Za preliv skuhamo vodo, sladkor in zriba čokolado.

NASVETI

Če dolgo hodimo ali če smo močno utrujeni, običajno čutimo bolečine v nogah. Kaj pogosto nam le-te tudi otečejo. V takšnih primerih si je dobro umiti noge v topli vodi, v kateri ste raztopili pest grobe morske soli. Lahko dodate tudi žlico kisa.

*

Usnjene torbice očistimo z mlačnim mlekom. Nato pa jih na tanko namažemo z belo pasto za čevlje ter jih osvetlimo z mehko krpo. Tako čistimo vse torbice, tudi torbice iz svinjskega usnja.

*

Kakaove madeže čistimo s toplo vodo, če jih z vodo ne odstranimo, jih namažemo z rumenjacom in glicerinom, nato pa jih izperemo v mlačni vodi.

*

Jelenovo kožo, ki jo uporabljamo za brisanje šip, moramo tudi kdaj pa kdaj oprati. Najbolje jo operemo v mlačni milnici. Če je zelo umazana, jo pred tem lahko namilimo. Zadnji vodi za izpiranje pa dodamo nekaj kapljic glicerina.

*

Nove kakaove, kavne in čokoladne madeže moramo politi z nekaj kapljicami glicerina in jih nato oprati v mlačni vodi ali v vodi, ki smo ji dodali morsko sol. Stare madeže pa moramo dolgo namakati v mlačni vodi. Madeže kave, kakava in čokolade zelo težko čistimo, zato se potrudite, da jih boste očistili takoj, ko jih opazite.

Naše napake pri kuhanju

Za hrano izdamo mesečno precej denarja, toda številne so gospodinje, ki ne znajo prav ohraniti njeno vrednost in pustijo, da se jim kvari, suši, gnije ter jo potem končno nerabno zavrežejo. Predvsem naj bodo shrambe, kjer spravljamo prehranbene proizvode, temne, toda zračne. Police morajo biti premakljive, da jih laže čistimo in se pri tem toliko ne utrudimo.

Od časa do časa, morda je dobro, da kar vsak mesec, pregledamo vsebino svoje shrambe. Predvsem imejmo zaznamovano vsako vrečko, da že na zunaj spoznamo njeno vsebino. V tem primeru so prav dobre polivinilne vrečice, ki pa morajo ostati odprte, sicer se v njih hrana hitreje pokvari.

Tudi zaloge nikdar ne kopicimo, temveč porabimo najprej zalogo in šele nato kupimo novo. Vedno tudi pazimo, da ni v shrambi nikdar vlage. Zato ne bomo nesle v shrambo pravkar pečen, še topel kruh, temveč ga bomo najprej ohladile. Prav tako tudi zavremo mleko, ki ga pa v shrambi ne smemo postaviti poleg živil, ki imajo močan vonj, n. pr. čebula, kisló zelje in podobno.

Ostanke jedi, ki jih lahko še uporabimo, najbolje shranimo v porcelanastih, steklenih, a tudi lončenih posodah, ki jih lahko temeljito operemo. Manj prikladne so lesene, ker vpijajo in jih ni mogoče nikdar prav očistiti.

Pri kuhanju pa je treba paziti tudi na to, da je posoda neodkrušena, predvsem za praženje, medtem ko za kuhanje lahko še uporabimo tisto posodo, ki ima že načel lošč.

Česen za solato se pripravi mnogo hitreje tako, da ga sproti stremo z nožem na de-

ski, po kateri smo potresli za posamezno jed odgovarjajočo količino soli. Tudi mesa ne peremo, saj izgubi pri pranju mnogo dragocenih hranilnih snovi. Raje ga zbršemo z vlažno krpo, potem pa ga vržemo (če delamo zrezke ali pečemo) na vrelo mast, da na zunanji strani naglo zakrkné ter tako ohrani v sebi vse dobre sestavine. Tudi med pečenjem ne prebadamo mesa z nožem ali vilicami, ker se pri tem izteka sok, temveč ga samo obračamo s kuhlalniko.

Če kuhamo vampe, ki zavzemajo obilo prostora, jih zvijemo v štrukelj in jih lahko tako kuhamo v manjši posodi. Kadar pa kuhamo pljuča, jih najprej dobro operemo in prvo vodo odlijemo zaradi tega, ker vsebuje morda razne klice, ki so bile v pljučih.

POMLADNO SONCE

..je lahko sovražnik kože, če se ne držimo ustreznih pravil. Predvsem se vsakokrat, kadar izpostavljamó obraz in vrat sončnim žarkom, namažimo z mastno kremo, ali pa s kremo, ali mlekom za sončenje vsaj deset minut prej. Posebno na debelo se namažimo okoli oči, čez čas pa na veke položimo kose vate, da tako preprečimo vnetje zaradi premočne sončne svetlobe. Vrat naj sončijo le mlada dekleta, ker so pri starejših ženskah na porjavelem vratu gube še bolj vidne. Ne pretiravajmo s sončenjem niti z izrazito rjavo barvo, rahlo zagorel obraz pa vpliva mladostno in daje zdrav videz.

Kadar belimo stanovanje

Strošek, ki ga moramo odšteti za slikanje stanovanja, je izreden in precej velik. Zaradi tega moramo dobro preudariti, kako bomo prostore preslikali, da bomo čim delj zadovoljni z izbranim barvnim tonom in da bodo stene čim delj ohranile svežino barve. Barva močno vpliva na razpoloženje človeka. Zaradi tega obarvamo prostore po namenu, ki mu služi: delovne ali bivalne prostore poslikamo živahneje od onih, ki nam služijo za počitek.

Do neke mere je tudi slikanje stanovanj podvrženo modi. Bile so dobe, ko so prevladovalé težke temne barve, pa tudi take, ki so cenile ornamente, arabeske in idilične slike po stenah ali celo stropih. Že v dobi našega življenja se je način slikanja sten nekajkrat premenjal, saj je tudi razumljivo: kadar barvamo sami, se le redko odločimo za iste barve in iste vzorce. Ker so današnja stanovanja ekonomično izrabljena in se ne moremo bahati s prostori, se navadno odlo-

čimo za mirne, svetlejšé tone. Današnja doba cení oranžne, rumene in zelene tone v vseh odtenkih, njena prava posebnost pa so barvne kombinacije, včasih tudi v velikih kontrastih med svetlimi in temnimi toni ali v mirnih in živahnih barvah. Ornamente ali vzorčaste stene odklanja. Prav tako niso več v navadi bordure iz črt, ki so ostro ločile barvo stropa od sten. Dočim je bila v polpretekli dobi sobna slikarija v stanovanjih sila bogata — so bili stranski prostori in kuhinje samo pobeljeni. Danes je obarvano celo stanovanje in tvori barvno harmonijo celote.

Pri izbiranju barv moramo paziti tudi nekoliko na pohištvo, tapetniške prevleke in preproge: eno z drugim ne sme biti v nesoglasju.

Če hočemo imeti stanovanje slikano v modernih barvnih kombinacijah, se moramo skoraj vselej obrniti na strokovnjaka. Tako izbira barvnih kombinacij zahteva precej znanja in rutine. Lahko pa vam bi dali nekaj

Pa vendar vse razume

Otrok — dojenček ne more razumeti naših besed, ki sicer pridejo do njegovih ušes, a jih možgani še ne znajo razvozlati. Toda dete v trenutku »registrira« naše kretnje, mimiko in celo intonacijo. Poskuša oponašati in v trenutku je v istem razpoloženju, kot smo mi. Otrok živi z nami v veselju in žalosti, miru in vznemirjenosti, v sigurnosti, in razumevanju. Mi mu posredujemo celo vrsto občutkov, on pa jih nehoté oponaša. Ko se nasmejete malemu, le nekajmesečnemu otroku, vam bo nasmeh prav verjetno v trenutku povrnil. Če boste jokali, bo tudi otrok vznemirjen itd.

»Pa naš otrok je nervozen,« boste morda zaskrbljeno ugotovili, in to za komaj sedemmesečnega malčka.

S kakšnim jezikom ste ga ogovarjali v teh sedmih mesecih. — Prav gotovo so bile vaše besede polne ljubezni, nežnosti, želje, da bi ga zabavali. Toda kako je bilo s tistimi gibi, intonacijo glasu, mimiko, z vsem ritmom življenja, ki ste ga nudili svojemu otroku? Če ste imeli družinske ali poslovne skrbi, če ste bili živčni zaradi bolezni — vse to se je odražalo tudi na vašem malčku, ker so vse te skrbi brez vaše volje in zavesti bile v vsem vašem obnašanju, glasu... Povišan glas, strogi in jezni gibi z rokami, ropot v hiši — vse to ustvarja živčno in napeto atmosfero, ki izzove pri otroku prav taka razpoloženja.

Otrok se ne rodi živčen, trmast, napadalen, vendar pa že ima pri rojstvu določeno osnovo, na kateri se te lastnosti prav lahko razvijajo. V katero smer se bodo njegove lastnosti razvijale, je odvisno od tega, v kakšnem okolju bo živel. Najvažnejše je, da v prvih letih življenja govorite otroku z občuteno govorico, ki mu bo pomagala, da v sebi vzpostavi duševno ravnotežje.

Matere, ki povsod vidijo nevarnost, z mimiko izražajo slabo razpoloženje, govore z nervoznim glasom in pri tem niti ne pomišljajo, kako slabo bo to vplivalo na duševni in telesni razvoj njihovega otroka.

Ne pozabite, da je prav prvih sedem let za izoblikovanje človekove osebnosti največjega pomena. Pravilna, občutena govorica in mirno obnašanje ima zelo vpliv na zdravje in duševno ravnotežje otroka. Prav matere imajo v tem primeru izredno odgovornost.

splošnih smernic, kako naj se odločimo v skromnejših okoliščinah:

● Soba, v kateri delamo, čitamo ali v njej bivamo, naj bo slikana v vseh niansah rumene ali zelene barve. Odtenki so proti južni strani lahko hladnejši, t. j. bolj zeleni ali modri.

● V prostorih, ki so obrnjeni proti severu, pa naj prevladujejo sončno rumeni toni.

● Spalnice obarvamo v mirnih, nekoliko zamolklih barvah, kot je barva banan, bele kave ali mlečnega kakava.

● Kuhinje in stranski prostori, ki imajo manjše ploskve sten, pa naj bodo pobarvani enobarvno, toda v živahnem tonu.

Nemirnih, barvnih vzorcev pa ne vnašajmo v naša stanovanja.

nekaj cvetov. Regrat! Tedaj, ko se je vrnil... Strup teče po njem, povsod, kakor kri.

Stala je nema, zledenela od beline srajce, z zmedenostjo, s katero ga je bosa prvič dočakala s poti, s širokim razporkom na nadržju. Z zgornjim robom pogleda je opazil, kako z roko zbira srajco, da bi skrila belo vdolbino med dojkama, in zapljusnil ga je val studa zavoljo gričkov dojk v očeh, tistih v Beogradu in njenih, zlatnikov, razsutih na pogrinjalu in vlažnega ranastega nasmeha na njih, v postelji, smrdljivi od znojca, znojca zanikrnih žensk, in mehkih vdovinih lopatic na dlaneh...

„Zakaj ne naližeš vode? Posušilo se ti je cvetje,“ reče nekaj nesmiselnega, zakaj regratovi cvetovi so sveži, in to jesensko, poslednje cvetje se drži brez vode. Samo da mine ta noč. In jutrišnji dan.

„Pozabila sem. To nabira Nikola. Kadar koli je mesečina, blodi po travnikih.“

„Tega norca moram nagnati iz hiše.“

„Naj te sezujem?“

„Nikar, ali pa, sezuj me.“

Ona se sklóni, da ga sezuje. Gleda v zvitek njenih las pod naglavno ruto, v mleko krepkega, dolgega vratu in široko lopatico v počasnem poševnem premikanju, pod bombažasto bluzo in laneno srajco. Čigav je? Ko so njeni prsti potegnili nogavico, so se dotaknili njegovih meč. Najži se. Ti prsti so božali tudi tujo nogo in tuj vrat. Pa vendar, čeprav ne bi hotel, povsem jasno čuti, da jo ljubi. Tudi tisto, kar je v njej. Tisto, kar bo zrastle iz teme njegove mesa. Zdrzne se. Ona vzdigne glavo, cel obraz se lepo vidi v mesečini, mirno, obrnjen navznoter vase, in njemu se zdi, da je žalosten, da so ji oči polne solz, da ji nalahno razpočene ustnice drhtijo. Odvodnice raznašajo drhtavico po njem. Ko bi muzdaj povedala resnico, ko

bi mu samo povedala, čigav je. Ne bi se jezil, ne bi je mučil, ljubil bi ga kakor svojega, zakaj on mora, zakaj vse v njem je mrto in pusto. Prepričal se je, da iz njega ne more vzklti življenje. Djordje se zavalil na posteljo, da skriva oči in obraz v senco. Da mu ne pade solza na kopic mesečine.

Simka stopi k oknu in ga zasloni s telesom. Pod akacijjo se svetlika kupček rumene koruze. Hotela bi, da bi bila tema in da ga ne bi videla. Lahko pozablja Djordja za hrbtom, na postelji. Samo eno prebiva v njej: rodila bo ob prvem okopavanju koruze. Akacija bo vzcvetela.

V njem se mahoma vse stlači v krč. Gotovo je slišala, ko sem ji tisto noč govoril o Tolu. Da bi s Tolom... Djordje se privzdigne, sede in tiho, brez jeze, reče:

„Simka, pridi, da te nekaj vprašam.“ Ona obrne obraz k njemu. „Sedi zraven mene.“ Položi ji roko na ramo in se zagleda vanjo. „Nekaj bi te prosil. Poprej nikogar nisem prav ničesar prosil. Veš. Niti tebe nisem prosil. Vse, kar sem potreboval, sem plačeval in kupoval. Zdaj moram. Povej mi po pravici, na svojo... Nočem, da mi na kaj prisegaš. Povej mi tako, človeško.“

„Nimam kaj skrivati. Vse ti lahko povem.“ Ona se admika; njegova roka ji pade z rame.

„Ali ti je težka?“

„Ni. Reci, kaj si hotel?“

„Zakaj me sovražiš?“

„Ne sovražim te. Zaspana sem. Vse ženske so te dni zaspane.“

„Dobro. Ali se spominjaš tiste noči, v začetku poletja je bilo, ko sem te zbudil iz spanja in vprašal: ‚Ali si slišala, kaj sem ti govoril?‘ To je bilo zdavnaj, toda natančno to sem ti vprašal. Zanesljivo vem.“

Obraz ji preleti nekaj kakor drget, kakor senca, obrvi so se ji namrščile in se primaknile ene k drugim, roke je upognila na razmaknjene, razrastle kolke, razkrečila bosa stopala.

„Zate ni nič slabega, lahko bi povedala. Daj, povej mi zdaj, kaj sem ti govoril.“ Primakne se k njej, da bi jo bolje videl in slišal. V ušesih potok. Komaj jo vidi.

„Ne vem, na katero noč misliš. S teboj sem imela več ko eno hudo noč.“

Ve, izmika se, da.

„... Spominjaš se, bil sem pijan...“

„Nisi bil samo enkrat pijan.“

Nisem, prav ima, vse bi dal, ko bi ne bilo res, kako da tega ne veš, slepica?

„... Pijan človek pa izgubi pamet in govori tako. Vse mogoče.“

„Ničesar nisem slišala. Rekla bi ti. Zdaj ti pa res lahko vse povem.“

„Moreš vse, kajne?“ povzdigne glas.

„Morem,“ prikima.

„Pa mi nočeš povedati?“

„Ni, da nočem. Ne vem.“

„Prav ničesar nisi slišala?“

„Na kaj hočeš, da ti prisežem?“

Oči so mu padle na njen trebuh. Zdi se mu, da je že narastel. Dolgo molči in potem reče:

„Nikar ne prisegaj. Nikomur ne prisegaj.“

„Čas je, da zaspiva,“ se odpenja.

Zgrabi jo za roko:

„Čakaj! Od kod veš, da nisem... pomanjkljiv možki?“

„Ker sem noseča.“ Iztrga mu roko.

(Se nadaljuje)

FRANCE BEVK sodi med najbolj plodne slovenske pisatelje in je napisal že okoli 100 knjig, v katerih nam je odkril značaje in trpljenje svojih primorskih rojakov — naših bratov ob Soči in Jadranu. S svojimi mladinskimi povescami in črticami pa je omogočil, da je tudi pri nas na sto in slovenskih otrok vzljubilo slovensko besedo in pričelo spoštovati slovensko knjigo. Svoje bogate pisateljske izkušnje in motive je črpal iz lastnih doživetij, ko je kot kulturni in politični delavec vztrajal med svojim ljudstvom pod italijansko fašistično pesljo med obema vojnoma in ga bodril k vztrajnosti v borbi za pravice in svobodo.

V zorni mladosti sem mater kot senca spremljal na vseh njenih poteh v gozd, v laze in na gmajno. Oči so mi že radoznalo odkrivale svet in sem jo zato venomer nadlegoval z otroškim čebljanjem. Vprašal sem jo nekoč, kam teče naš potok, ki je žuborel med skalami in pod streho zelenih vej, ter se mi je zdel ves skrivnosten kot bajka.

Izvedel sem, da se naš potok izliva v Bačo, ta v Idrijco, Idrijca v Sočo, a Soča se izteka v morje; tam blizu pa je Trst. Za to so bila potrebna štiri vprašanja in štiri odgovori.

Bilo je prvič, da sem slišal besedi: morje in Trst.

Moja mati nikoli ni videla Trsta ne morja, jaz pa sem ju prvič doživel, ko nisem bil več otrok. Nisem se čudil visokim hišam ne množici ljudi na ulicah, bil sem prevzet od pogleda na neizmerno, razgibane, svetlika-joče se valove od obale do obzorja, nad katerimi so se preletavali galebi. Oči, navajene zelenih bregov moje ožje domovine, so kot žejne svetlobe pile sončno luč, objemale skalnate bregove s trtami in oljkami. Petje škrcatov in plivkanje valov, sicer tišina, kakor da je zemlja onemela v pripeki. Omamen vonj po ovenelih vrtnicah, pomešan z duhom voda, sta še danes živa v mojem spominu, nerazdružno povezana s prvim srečanjem z našim morjem.

Tisto leto moje mladosti, ki sem ga kot dijak preživel v Kopru, so se mi oči naužile sonca, a morja se nikoli niso mogle naužiti. V nočeh, ko se je čez mirno gladino kot čez zrcalo razlivala mesečina, me je od silne lepote rahlo bolelo srce. A ko so vade žumele v viharju in so se valovi razbijali ob skalah na obali, se pršili v kapljice in se penili, se mi je prebujalo čustvo upornosti. V svinčeni daljavi pa so mežikale luči ribiških ladjic, kakor da so zvezde padle z neba in zdaj pa zdaj tonejo v valove in se znova prikazujejo.

Ljubim divje, mrke samote naših gora, ki srmijo v nebo, a šele morje mi je utešilo prirojeno hrepenenje po širini. Bil sem še mlad, a sem se že takrat zavedel, da se tu začenjajo naše poti v svet in v bodočnost.

A kako naj to moje čustvo primerjam z ljubeznijo tistih, ki so bili ob našem morju rojeni in so se s srcem povezali z njegovimi bregovi. Daleč je že tisti čas, a se še danes živo spominjam nekaterih izmed njih. Med njimi je bil Vane, moj zvesti tovariš iz dijaških let, doma iz Škednja, zdaj že v grču, čigar topla beseda mi je v nočeh brez spanja gostolela na uho. Njegov govor je bil ena sama nepretrgana pesem o domačem vrtu, o vinski trli, o tihem pristanu, o barki na valovih, o vseh drobnih, z morjem povezanih otroških doživljajih, ki mi jih je nízal kot drobce svojega srca. S takim zanosom in toplino kot mi je on pripovedoval o našem morju, govori le zaljubljen fant o svojem dekletu. Kadar je premolknil, da ni bilo več slišati njegovega glasu, so se mu svetile oči, kot da se mu iskre vžigajo v zenicah. In tako kot on, mi je govoril še mnogokateri, ki sem ga kdaj srečal v vojaški sukni med prvo vojno, v ječah in v izgnanstvu in nazadnje v gozdovih med partizani. Naj je bil kdo še tako mrk kot noč, so mu od radosti zablestele oči, ko se mu je zdramil spomin na domačijo, na šumenje morja in na srebro oljk na bregovih.

Pred mojimi duševnimi očmi je starel, ki sem ga srečal v maju petinštiridesetega, ko smo verjeli, da so izpolnjene vse naše sanje. Jokal je od veselja in se mi opravičeval zaradi solz, ki so mu tekale po licih, a jih ni mogel zadržati. Spominjam se, kako smo se nekoč, na prelomu stoletja, smejali takim solzam, ker jih nismo mogli razumeti. Tedaj pa sem prvič živo občutil, koliko so vredne, ker izvirajo iz neslutene globine ljubezni, ki je reševala našo oba-

Literarne ure so pri nas več ali manj nova oblika kulturno-prosvetne dejavnosti; šele tretjič so nas letos obiskali priznani slovenski književniki in nam brali iz svojih del. Vendar so med številnimi vasmi, ki so bile tokrat zajete v krog tovrstnih prireditev, tudi kraji, kjer so literarne ure pritegnile lepo število ljubiteljev knjige in književnosti. Toda ne samo v takih krajih, marveč tudi v tistih, kjer udeležba morda ni bila tako zadovoljiva, so vsi navzoči z razumevanjem in globoko doživetostjo prisluhnili umetniško oblikovani slovenski besedi, ki so jo posredovali njeni veliki umetniki.

Med nami so bili književniki, katerih imena so zapisana na častnem mestu v slovenski literaturi. Da omenimo zlasti oba trenutno najbolj plodna slovenska pisatelja — Franceta Bevka in Antona Ingoliča, pa tudi ostali, ali po pisateljski dejavnosti ali po letih starosti še razmeroma mladi: Matevž Hace, Janez Menart, Lojze Krakar in Slavko Jug, spadajo med priznane oblikovalce slovenske besede. Navdušili so nas z odlomki iz svojih del in povsod, naj je bila udeležba velika ali manjša, so naleteli na hvaležna srca, željna največjega zaklada — matere govorice.

In iz globokega srca smo jim hvaležni za darove, ki so nam jih delili iz bogate zakladnice slovenske književnosti.

FRANCE BEVK:

NAŠE MORJE

lo. Še danes čutim topel stiskljaj roke mladega tovariša, ki ga je rodil sončni breg v Barkovljah in ga je krivica pognala v svet, pa si je s puško v roki utrl pot v svoj rodni kraj. Pekla me je dlan, peklo me je srce in žgalo me je v očeh, ko je zopet odhajal takrat, ko so naše čete zapuščale Trst. Gledal sem za njim. S sončnega brega nad meslom se je venomer oziral, zopet in zopet, s tako muko se je trgjal od svetlega morja in od rodne obale.

In potem sem srečal starega Mikola, ki je sedel na obrasli terasi svojega vrtiča in so mu boste noge visele čez zid. Lica so mu bila drobno nagubana in ožgana kot zemlja okoli njega, venec sivih las mu je obkrožal glavo. V pesti je tiščal pipico, da mu ni padla iz brezzobih čeljusti. Po mirnem, modrem nasmešku, ki mu je igral okoli ust, se mi je zdel sto let star. Majhne, sive oči so mu nekaj iskale po obzorju.

Sedel sem ob njem, v senci košate oljke, ki so se ji skozi veje kot skozi mrežo precejali žgoči žarki. Izpraševal sem ga o njegovih družini, o njegovem rodu, a on mi je odgovarjal. Pogled se mu je umaknil z obzorja in se mu je uprl v preteklost. Zdel se mi je kot stara, častitljiva knjiga o naših ljudeh s Krasa, ki so nekoč prišli do raba suhe zemlje in hrepeneče oči uprli v daljna obzorja.

Iz njegovih besed se mi je odgrinjala stran za stranjo naše preteklosti. Pred duševnimi očmi so mi oživelisti davni časi, ko so se tam, kjer danes stojijo visoke hiše in šumi mesto, še razprostirale njive, ki so bile last dedov starega Mikole. Od davnaj že tam polje življenje v dvigih in padcih in se spreminja obrežje. S kraških bre-

ANTON INGOLIČ

človeka ni več prepoznal, korak pred seboj ga je videl le še kot senco. Drugega sploh ni razločeval kakor motno svetlobo in sence. Zala ga je vodila od oblasti do oblasti, delala zanj prošnje in pritožbe, a nič ni pomagalo. Vojak Brenk se je boril sicer štiri leta na ruski in italijanski fronti, trpel žejo in lakoto, pustil tam svoje oči, toda izgubil je invalidnino, ker je ukradel nekaj kilogramov rib graščaku, ki je med vojsko z ruski mi ujetniki spremenil močvirnate pašnike in travnike okoli Zatišja v najrodovitnejše njive in tako obogatel. Na njegove številne pritožbe so mu naposled odgovorili, da zoper njega govori še drugi paragraf, da namreč ni oslepel zaradi rane, ki bi jo naj dobil na fronti, marveč je to starostna bolezen.

gov so se stekale k morju delovne roke naših ljudi, ki so iskale kruha. V vrtincu pohlepa in bede pa se ti ljudje pogosto niso bojevali le za kruh, za golo življenje, marveč tudi za svoje duše. Mnogo katerega izmed njih smo za vedno izgubili. A če bi mogla zavpiti vsaka sraga, vsaka kaplja krvi naših očetov in dedov, bi kričal vsak kamen, vsaka opeka velikih hiš in širokih ulic...

Stari Mikola je vpresledkih med pripovedovanjem gledal na strehe pod seboj in nemo mu je pelo iz oči: Vse to je naše!

Ne misli samo on tako, temveč mi vsil To so čutila vsa naša srca, vse naše duše vsako uro, daleč in sivo preteklost. Stari Mikola, zadnji ribič svojega rodu, ve, koliko ljudi iz njegove okolice je dalo za ta kos zemlje poslednjo srago in prelilo poslednjo kapljo krvi. Najzadnji je bil njegov vnuk, veseli Karleto, ki je prišel s partizani čez Kras in padel v bregu, ki ga je ozarjalo njegovo detinstvo...

Ob tem spominu je šel Mikola z roko čez obraz. Mislil sem, da si je otrl solzo. A solze ni bilo, le pogled se mu je za trenutek pomračil, nato so mu zopet vedro zasijale oči...

Nisem te pozabil, boter Mikola. Morda si medtem že umrl. A če še živiš, kakšne so besede, ki jih danes govoriš tistim, ki so znova segli po znoju in krvi tvojih očetov in dedov? Odpri jim svojo knjigo o naših ljudeh s Krasa, da bodo osramočeni spoznali krivico in priznali našo pravico. Odpri jim jo svojim sosedom istega jezika, da se jim bodo iz tvojih besed zopet in zopet porodile solze ljubezni, ki so od nekdanj reševala naše morje in našo obalo.

Ugasle oči

Kmalu zatem se mu je začela odmikati Zala. »Kako misliš?« mu je dejala, ko ni bilo prav nobenega upanja več na invalidnino. Z lepimi, belimi rokami, ki pet let niso opravljale težkega dela, si je segla v lase in se gledala v okno. Bila je svežih in polnih lic, zadnja leta so jo pomladila, čeprav se je smilila včasih sama sebi, ker je imela za moža skorajda slepca. A dobro ji je delo, ker so ji ljudje zavidali zaradi lepega življenja, s kakršnim se še bogate kmetice niso mogle pohvaliti. Zdal pa naj gre k njim na delo? Zaloputnila je okno in končala ostro. »Nečesa se boš že moral lotiti.«

Matija, že tako majhen možak, je po teh besedah še bolj zletel vase; hotel je odgovoriti, da je vendar toliko let skrbel zanj, da

SLAVKO JUG:

Daleč nekje

Daleč nekje sije sonce in češnje cveto in pomlad, s pisano haljo zastrita, legla je k snu preko trat.

Daleč nekje so spomini na čas tistih čudežnih dni, ko je pred nama bilo še na tisoč odprtih poti.

Zdaj, ko so ustnice tibe in ko sva trudna oba, zdaj, draga, res več ne morem s tabo na konec sveta.

SLAVKO JUG, s pravim imenom Slavko Kočevar, sodi v mlajšo generacijo slovenskih pesnikov. Že v dijaških letih je spoznal veliko izrazno moč verzov ter je že kot osemnajstletnik objavil svoje pesmi v »Besedi«, literarnem glasilu mlade povojne slovenske generacije. Leta 1958 pa je izdal svojo prvo pesniško zbirko »Dobro sonce«. V svojih pesmih opeva svoja mladostna intima doživetja, zlasti ljubezen; poje tako, kakor mu velava srca in kakor so pred njim peli že mnogi. Njegovi verzovi so nenavadno topli, mehki in neposredni ter s svojo neizumelničnostjo prebude v srcu slehernega bralca melodije, ki ljudi pri modernem človeku tvorijo osnove njegovega čustvenega sveta.

SLAVKO JUG:

Lokvanj*)

Ti si zdaj moj beli lokvanj na umirjeni gladini, lokvanj, ki mu steblo v mračnih globočinah korenini.

Saj bi te lahko utrgal nad vodo — blesteči kelih, a v dlaneh bi mi ostala rosa listov ovenelih.

Jaz pa bolj kot cvet na vodi rad bi videl v globočino, saj si zame beli lokvanj še globoko pod gladino.

*) Lokvanj — nemško: Seerose

bi ta leta, ki so še pred njim, lahko ona nekoliko prišla za delo, vendar tega ni rekel; sklonil je osivelo glavo, uprl svoje nekdanje živorjave, zdaj motne, le na pol odprte oči v tla in zamrmral bolj zase kot za Zala, ki je medtem že zapustila sobo. »Da, nečesa se bom moral lotiti.«

Toda česa? se je vprašal z bridkostjo. Pravzaprav je lahko samo še sekal šibje, a še sekanje mu je šlo tako počasi od rok, da si je komaj prislužil za tobak. No, in seveda tudi kravico je lahko pasel. Zala je morala na delo k sosedom. Spočetka jih je Matija slišal vsak večer. Polagoma pa se je vdala, toda prihajala je čedalje bolj pozno in z njim je vse redkeje spregovorila ljubeznivo besedo.

Matija jo je čakal na pragu, dokler ni zaslíhal na cesti njenih korakov. Nasmehnil se je, se dvignil in jo pozdravil z lepo besedo: »Dober večer, Zala! Dolgo te ni bilo.«

Ona pa ga je trdo zavrnila? »Dozdaj sem delala kot črna živina.«

Potem se je tako dolgo motal okoli nje, dokler ga ni zavrnila: »Ne nori! Lezi pa mi vsaj ti daj mir!«

Matija ni nič več dosegel pri njej. Ležal je sam in upiral motne oči v strop. Videl ni ničesar, čeprav je včasih lila mesečina skozi okno in je bilo v sobi svetlo kakor podnevi. Poslušal je Zalino globoko spokojno dihanje. Nekoč se ni mogel premagati, opotekel se je k njej. Zbudila se je in ga sunila od sebe.

(Nadaljevanje sledi)

Die Sprache

das höchste Gut eines jeden Volkstums

In der Monatszeitschrift »Die österreichische Nation« veröffentlichte Univ. Prof. Dr. Anton Hilckman aus Mainz unter dem Titel »Vom heimlichen Europa« eine Abhandlung über die sogenannten »kleinen« Völker und ihre Bedeutung für Gesamteuropa. Darin spricht er vor allem über den Wert der Sprache sowohl bei den grösseren und grossen Völkern, wie auch bei den kleineren Völkern und Volksgruppen bzw. nationalen Minderheiten. Dem genannten Artikel entnehmen wir auch folgende Gedanken:

Es ist schon oft gesagt worden, die besten und konsequentesten Europäer seien die sogenannten »kleinen« Völker. Es ist sicher sehr viel Richtiges an dieser Aussage. Jedem Volke ist gewiss der Wunsch eigen, seine Eigenart zu bewahren und auch in der Zukunft das zu bleiben, was es in der Gegenwart ist, was es in einer langen Vergangenheit geworden ist. Dieser Wunsch ist sicher den »kleinen« Völkern genauso eigen wie den grossen. Völker und Volkssplitter, die den Wunsch haben, in einem fremden Volkstum aufzugehen, indem sie dessen Sprache annehmen, weil diese ihnen als vornehmer erscheint als die eigene, dürften im heutigen Europa zu den Seltenheiten gehören. Aber sicher ist, dass es derartige »Umsprachungs«-Prozesse in der Geschichte unseres Kontinentes eine Menge gegeben hat. Soweit diese »Umsprachungen« einer fernen Vergangenheit angehören, können wir sie im Einzelfalle heute wohl nicht mehr gut beurteilen. Über die »Umsprachungen«, die erst in dem letzten Jahrhundert erfolgten, ja zum Teil — Gott sei es geklagt! — noch bis in die Gegenwart hineinreichen, können wir hingegen sehr wohl urteilen; und dieses Urteil kann nicht anders als sehr negativ ausfallen: immer hatten und haben diese »Umsprachungen« eine ganz grosse geistige Verarmung zur Folge. Die »Umsprachung« einer ganzen Volksgruppe bedeutet heute eine ganz grosse Gefährdung.

Man stösst sehr oft, auch in gebildeten Kreisen, auf die Ansicht, dass der Fortbestand der »kleinen« Sprachen und Volksgruppen eine Frage von untergeordneter Bedeutung sei, dass zum mindesten kein europäisches Interesse an der Erhaltung dieser »kleinen« Sprachgemeinschaften bestünde.

Ein jeder gute Europäer muss dieser Meinung aufs schärfste entgegentreten. Auch die »kleinen« Völker gehören mit zum Reichtum Gesamt-Europas. Europas Reichtum ist seine geistige Vielgestaltigkeit, und dazu gehören auch seine Sprachen. Europa hat vierzig Kultursprachen; und diese Zahl ist keine Schwäche, sondern ein Reichtum, Europa als Ganzes wird ärmer, wenn auch nur eine einzige dieser Sprachen verschwindet, d. h. wenn auch nur ein einziges dieser »kleinen« Volkstümer aufhört, das zu sein, was es ist, und in einem der »grossen« Volkstümer aufgeht. Der Untergang einer Sprache ist zugleich auch ein Untergang des betreffenden Volkstums, dem man mit allen Mitteln wehren sollte.

Die Sprache ist das höchste Gut eines jeden Volkstums; es gibt keine vornehmen und keine »gewöhnlichen« Sprachen; jede Sprache ist etwas Heiliges, sie ist ehrwürdig in sich selbst, zum mindesten für das Volk, das sie spricht, und wenn dieses auch nur 5000 Seelen zählen sollte, auch wenn es nicht einmal eine eigene Kunstliteratur, ja vielleicht nicht einmal eine eigene Volkspoesie besässe, die Sprache ist deswegen das höchste Gut eines Volkes, weil sich in ihr seine Seele äussert, weil sie die Trägerin seiner Tradition ist, die mit dem Sterben der Sprache aufhört, zum mindesten aufs äusserste gefährdet sein würde. Ein Volk kann seine Sprache nicht preisgeben und sie gegen eine andere eintauschen, ohne sich damit in eine ganz grosse, geistige und sittliche Gefährdung zu begeben; diese Gefährdung ist die der Entwurzelung.

Schon das Aussterben der Dialekte bedeutet eine grosse geistige Verarmung,

nicht nur für die Stämme, die ihre Dialekte preisgeben, sondern auch für die gesamte Nation, der diese Stämme angehören. Wenn dies schon für die Dialekte gilt, so gilt es erst recht und in noch viel höherem Masse für die eigentlichen Sprachen, auch wenn diese nur Regionalsprachen sein mögen, denn das gesamte Geistesleben eines Volkstums ist eben an seine Sprache geknüpft. Die Bewahrung des Geisteserbes der Vergangenheit hat die Erhaltung der Sprache zur Voraussetzung.

Der Einwand, dass die Existenz von Regionalsprachen die Einheit eines Staates gefährde, wird zwar oft erhoben, muss aber trotzdem durchaus abgelehnt werden. Selbst in den Kreisen der sogenannten europäischen Föderalisten begegnet man oft der Auffassung, dass die Vielsprachigkeit ein Hindernis für die heute so dringend notwendige europäische Einigung sei. Man kann darauf immer nur erwidern, dass die Beibehaltung einer Regionalsprache ja doch in keiner Weise ein Sich-abschliessen gegen die Aussenwelt bedeute.

Dass die Existenz der »kleinen« Volksgruppen und der regionalen Minderheiten kein Hindernis für die europäische Einigung bedeutet, ist allein schon durch die Tatsache bewiesen, dass überall die »kleinen« Völker und die Minderheiten zugleich die bewussten und zuverlässigsten Europäer sind. Sie sind es — und wer wollte es ihnen verargen? — auch aus wohlwogenem Interesse, denn von einer europäischen Einigung, wenn sie im Geiste eines wirklichen und echten Föderalismus vollzogen wird, haben gerade diese Gruppen nur Gutes zu erwarten.

In den Nationalstaaten, zumal wenn sie die sprachliche Vereinheitlichung für ein Zeichen von Kraft halten, wird die Existenz von Regionalsprachen und überhaupt von völkischen Minderheiten immer gefährdet sein.

Ob die »kleinen« Völker weiterbestehen werden, liegt in allererster Linie an ihnen selbst; denn kein Volk geht unter, wenn es nicht will, d. h. nicht müde sich in seinen eigenen Untergang ergibt. Die eigene Sprache aufgeben, bedeutet allerdings, an sich selber zu zweifeln, oder gar verzweifeln. Der Untergang eines »kleinen« Volkstums ist niemals ein schicksalhafter Vorgang; keine Sprache, die unterging, musste untergehen. Der Untergang eines »kleinen« Volkstums ist immer ein sozialpsychologischer Vorgang; als solcher ist er aber auch stets umkehrbar. Allerdings nur unter einer Bedingung kann der Schwund einer »kleinen« Sprache und der Untergang eines Volkstums aufgehalten werden, nämlich nur dann, wenn seine Ursache, der sozialpsychologische Minderwertigkeitskomplex, beseitigt wird, d. h. eine »kleine« Sprache kann nur gerettet werden, wenn die, die sie sprechen, sich ihrer nicht nur nicht schämen, sondern, im Gegenteil, stolz darauf sind, in ihrer Sprache etwas besonders Wertvolles zu besitzen. Dieser Erfolg kann aber nur dann erreicht werden, wenn die »kleine« Sprache von allen Schichten der betreffenden Volksgruppen, auch von den wirtschaftlich führenden Schichten, gesprochen wird.

Im gesamteuropäischen Interesse kann nur gewünscht werden, dass überall in Europa die geistig führenden Schichten der »kleinen« Völker sich ihrer Verantwortung, die eine Verpflichtung gegenüber dem eigenen Volk wie gegenüber Europa bedeutet, bewusst werden und daraus die vollen Konsequenzen ziehen.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Juljanja gimnasika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 1. 4.: 8.00 Dala Roberta Schumanna — 8.45 Širni pisani svet — 11.00 Operni koncert — 12.03 Sališični koncert — 14.00 Pozdrav nate — 16.00 Mladinska oddaja — 16.45 Lepa pesem — 19.00 Narodne pesmi iz vsega sveta — 20.15 Glasba s Champs-Elysee.
Nedelja, 2. 4.: 8.05 Glasbena medigra — 9.00 Zabavni orkestri iz vsega sveta — 11.00 Veselo pelje, veselo igranje — 12.00 Tekmovanje godb na pihala — 13.00 Operni koncert — 13.45 Lovska ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Za ples — 19.00 Sport — 20.10 »Midi«, opereta.
Ponedeljek, 3. 4.: 8.05 Vesel začetek — 9.00 Zabavna glasba — 11.00 »Travniki bodo zacveteli« — 12.00 Ritmične skice — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Za ples — 18.00 Operetna glasba — 19.00 Sport — 20.10 Opera oddaja.
Torek, 4. 4.: 8.00 Koroški hišni koledar — 8.45 Domači zdravnik — 14.30 Iz kulturne dejavnosti dežela — 15.15 Komorna glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 19.30 Diplomatska konferenca na Dunaju — 20.15 Radijska igra.
Sreda, 5. 4.: 8.00 Tako zveni v koroški deželi — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 16.30 Godba na pihala — 19.00 Od plošče do plošče — 20.15 Orkestrski koncert — 22.40 Prijubljene viže.
Četrtek, 6. 4.: 8.00 Zvenača alpska dežela — 8.45

RADIO PROGRAM

Avstrijeci v tujini — 13.10 Mladina poje — 14.30 Ura pesmi — 15.30 Koroški avtorji: Viktor Rogy — 17.10 Vedno spel radi poslušamo — 18.00 Kulturne vesti — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zvenača alpska dežela — 22.50 Avstrijski plesni orkestri.
Petek, 7. 4.: 8.00 Orkestrski koncert — 8.45 Ljubzen, zakon, družina — 14.45 Komorna glasba — 15.30 Kulturno ogledalo — 18.00 Zapojimo koroško pesem — 20.15 Halal Teenagerji! — 22.40 Večerna glasba.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.
Sobota, 1. 4.: 8.20 Operni koncert — 9.15 Ti in žival — 9.45 Velika noč v Evropi — 10.45 Aktualna reportaža — 11.00 Ljudske viže — 13.15 Prvi april — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.40 Ljudstvo in domovina — 20.10 »Vaslanje«, radijska igra Leva Tolstaja — 22.15 Operni koncert.
Nedelja, 2. 4.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 10.05 Popoldanski koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operetni zvoki — 16.00 Plesna glasba — 16.30 Popevke — 19.10 Oddaja zveznega končerja — 20.00 Glasba, ki nikdar ne izzvani.
Ponedeljek, 3. 4.: 8.00 Ti si prava — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Orkestrski koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 14.25 Nogometna tekma Malmö-Rapid — 16.00 Radijska tekma Zürich-Salzburg-München — 17.05 Lumpacij vagabund — 20.00 Velikonočna parada — 22.15 Plesna glasba.
Torek, 4. 4.: 6.05 Preden odideš — 8.20 Glasba na tekočem traku — 15.00 Narodna himna in njen nastanek — 16.30 Zivljenje se prične pri šestdesetih — 17.45 Esperanto — 19.20 Dunajski slavnostni tedni — 20.00 Štirje proti štirim — 20.30 Vindobona, prekrasno mesto — 22.15 Ljudske viže.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 3. 4.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščila.
Torek, 4. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Socialna visoka šola.
Sreda, 5. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. — Kar želite, zaigramo.
Četrtek, 6. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Pajte, pajte, drobne plice...
Petek, 7. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Dr. Niko Kuret: Čar in blagoslov ob prvem kmečkem delu. — Veselo in poskočno.
Sobota, 8. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.20 Saba Martelan: Stari znanci. (Utrinki iz zgodovine vsakdanjih predelav)

Televizijski program:

Vs akodnevno oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.
Nedelja, 2. 4.: 17.00 Za mladino — 18.45 Kaj bi lahko postal — 20.05 »Princ Friderik Homburški«.
Ponedeljek, 3. 4.: 17.00 Za otroke — 18.10 Za družino — 19.45 Aktualni šport — 20.05 »Dežela smehljaja«, opereta.
Torek, 4. 4.: 19.30 Gospodinski nasveti — 20.25 »Prvi pomladni dan«, komedija — 21.50 Crno na belem.
Sreda, 5. 4.: 17.00 Za otroke — 17.45 Za mladino — 18.15 Za družino — 19.30 Očka je najboljši — 20.25 Vaš nastop, prosimo — 21.05 »Nora dvojse'a leta«.
Četrtek, 6. 4.: 19.30 Sport — 20.25 »Pripovedke iz Dunajskega gozda«.
Petek, 7. 4.: 19.30 Inspektor Garrett — 20.25 Prenos iz gledališča.
Sobota, 8. 4.: 19.30 Kaj vidimo novoga — 20.25 »Najlepši dan«, filmska komedija.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sk.

Sobota, 1. 4.: 14.45 Manieverdi: Madrigali — 15.30 »Starček Abi«, legenda — 19.00 Pomenek s poslušalkami — 20.30 Teden v Italiji — 22.25 Pergolesi: »S'abat Mater«.
Nedelja, 2. 4.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski narodni motivi — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Kronika tedna v Trstu — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 »Jacobus Gallus« — 17.00 Radijska drama — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 3. 4.: 9.10 Skedenski zbor — 13.30 Glasba po željah — 14.45 Ljubljanski vokalni kvartet — 16.00 Slika iz av'biografije Branislava Nušiča — 18.00 Italijanska po radiu — 18.30 Mladi solisti — 20.00 Sportna tribuna — 20.30 Opera melodije
Torek, 4. 4.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Za najmlajša — 21.00 Obzornik filmskega sveta — 21.30 Koncert sopranistke Sonje Hočevar — 22.00 Sprehodi po antičnih gajih.
Sreda, 5. 4.: 18.00 Slovenščina za Slovence — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 »Tat v hiši«, drama.
Četrtek, 6. 4.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Slika iz goriske preteklosti — 20.30 Simfonični koncert.
Petek, 7. 4.: 18.00 Italijanska po radiu — 18.30 Rimski Korskakov: »Festival v Bagdadu« — 19.00 Šola in vzgoja — 22.15 Srečanja s slavni glasbeniki.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.
Sobota, 1. 4.: 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Od melodi' do melodi' — 10.40 Angleščina za mladino — 10.55 Zabavni orkester radia Beograd — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Pionirski tednik — 12.00 Godba na pihala — 13.30 Narodne in domače viže — 13.50 Operne arije — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.00 Popevke — 16.40 Mešani zbor iz Maribora — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.30 Pozdrav z gora — 18.45 Okno v svet — 20.00 Nekaj novih in starih domačih za sobotni večer — 21.00 Za prijeten konec tedna.

Nedelja, 2. 4.: 6.00 Nedeljski juljanji pozdrav — 7.35 Vojaška godba — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 Pesmi za otroke — 9.45 Orkester Zagrebske filharmonije — 10.00 Se pomnite, tovariši! — 11.15 Koroške narodne — 11.30 Nedeljska reportaža — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 iz operete »Mala Floramy« — 14.15 Voščila — 15.30 Kar radi poslušate — 16.00 Humorska ladna — 16.40 Slovenske narodne pesmi — 17.00 Melodije za nedeljsko popoldne — 17.30 Radijska igra — 18.15 Z zabavno glasbo po svetu — 20.05 Izberite melodijo tedna — 20.50 Hammond orgle — 21.00 Sprehodi po glasbeni galeriji — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.

Ponedeljek, 3. 4.: 8.05 Glasba Latinske Amerike — 8.40 Iz filmov in glasbenih revij — 9.20 Operne melodije — 10.15 Veliki plesni orkestri — 10.40 Komorni zbor radia Ljubljana — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Za otroke — 12.00 Folklorni zapiski — 12.25 Zabavni polpuri — 13.30 Francoske pesmi — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce: radia Skopje — 14.35 Voščila — 15.40 Naši popaltniki na tujem — 16.00 Operne melodije — 17.15 Šoferjam na pot — 18.00 Sportni tednik — 18.15 Iz zakladnice španskih skladateljev — 18.50 Clovek in zdravje — 20.00 Glasbeni variete — 20.45 Kulturna tribuna — 21.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije.
Torek, 4. 4.: 8.05 Izberite melodijo tedna — 8.55 Radijska šola — 9.40 Moški zbor »France Prešeren« iz Kranja — 10.40 Utrujimo svoja angleščina — 11.00 Naši operni solisti vam pojo — 11.40 Popevke se vrstijo — 12.00 Veseli Hribovci so prišli s planin — 12.25 Veliki zabavni orkestri — 12.45 Vaški kvintet z Režiko in Sonjo — 14.05 Radijska šola — 14.35 Operne uverture — 15.40 Iz domače književnosti — 16.00 Zabavne melodije — 18.15 Klavir in ritmu — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Izobraževalni obzornik — 20.00 Poje komorni zbor iz Valparaisa — 20.30 Radijska igra — 21.39 V senci broadwayskih nebožnikov — 22.15 Komorni koncert slovenskih skladb.
Sreda, 5. 4.: 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Odlomki iz Puccinijeve opere »Turandot« — 11.00 Sovjetska in romunska zabavna glasba — 11.30 Za cibabane — 12.00 Dalma'inske narodne pesmi — 13.30 Instrumentalni solisti — 14.05 Radijska šola — 14.35 Orgle in orglice — 14.40 Ples kralja Matjaža — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah poslušalcev — 17.30 Lepa melo-

Velika noč! Zopetna otvoritev
Bekštanjske gostilne-penzijona
 (Finkensteiner Gasthof-Pension)
 nasproti postaji Bekštanj

Restoracija specialitet — Srečanje za razvijane okuse pri kuhinjskem šefu A. ROBIČ-u — Izvirne balkanske specialitete na raftju — Mednarodna kuhinja, turška kava, lastna konditorija.

dije — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Skladatelj slovenske romantike — 18.45 Z lokom po strunah — 20.00 »Snegoročka«, opera.
Četrtek, 6. 4.: 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Klavirske skladbe Franza Schuberta — 10.15 Zvočna panorama — 11.00 Ruski lačaj za začetnike — 11.20 Orkestralna malineja — 12.00 Narodni pevci s Avgustom Slankom — 12.25 Arije iz francoskih oper — 13.50 Poje Ljubljanski orkester — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovno književnosti — 16.00 Zabavni zbori — 17.15 Turizem in melodije — 18.00 Opera glasba — 18.30 Moderna lahka glasba — 18.45 Ljudski parlamenti — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 22.15 Po svetu jazza.
Petek, 7. 4.: 8.05 Škerjanc: Osem narodnih napevov — 9.20 Za kratek čas igrajo štirje fantje — 9.35 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Violinist Srečko Zolotar — 10.35 Glasbena razglednica — 11.00 Iz Mozar'ova opere »Figarova svatba« — 11.30 Clovek in zdravje — 11.40 Italijanske in francoske popevke — 12.00 Igra Kmečka godba — 12.40 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 13.45 Godba na pihala — 14.05 Radijska šola — 14.35 Tenorist Jussi Björling — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Glasbeno popoldne — 17.25 Od plesišča do plesišča — 18.15 Zabavni orkester radia Beograd — 18.30 Ljudske pesmi in plesi iz Oržije — 20.15 Tedenski znanje politični pregled — 20.30 Obrazi iz naše glasbene preteklosti — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.30 Moderna plesna glasba.